

HRVATSKI SABOR
Odbor za europske poslove

Klasa: 022-03/18-03/108
Urbroj: 6521-31-18-01
Zagreb, 1. listopada 2018.

D.E.U. br. 18 / 026

**ODBOR ZA FINACIJE I
DRŽAVNI PRORAČUN**
Predsjednica Grozdana Perić

**ODBOR ZA ZAŠTITU
OKOLIŠA I PRIODE**
Predsjednik Mihael Zmajlović

Poštovani predsjednici odbora,

Odbor za europske poslove na temelju članka 154. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora prosljeđuje Odboru za financije i državni proračun te Odboru za zaštitu okoliša i prirode stajalište o dokumentu Europske unije objavljenom slijedom nove inicijative Europske komisije uključene u Radni program za razmatranje stajališta Republike Hrvatske za 2018. godinu:

**Stajalište Republike Hrvatske o
Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Programa za
okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br.
1293/2013 COM (2018) 385**

koje je Koordinacija za vanjsku i europsku politiku i ljudska prava Vlade Republike Hrvatske usvojila Zaključkom: Klasa: 022-03/18-07/398, Urbroj: 50301-23/22-18-1 na sjednici održanoj 11. rujna 2018. godine.

Predmetni Prijedlog uredbe Komisija je dostavila Hrvatskom saboru 11. lipnja 2018. u sklopu nove inicijative iz Programa rada Europske komisije za 2018. „Višegodišnji financijski okvir“, te je u tijeku njegovo donošenje u Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije.

U skladu s člankom 154. stavkom 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, molim vas da Odboru za europske poslove dostavite mišljenje o Stajalištu Republike Hrvatske najkasnije do 9. studenoga 2018. godine.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK ODBORA
Domagoj Milošević

U prilogu: - Stajalište Republike Hrvatske o COM (2018) 385
- COM (2018) 385

Na znanje: - INFODOK služba

PRIJEDLOG STAJALIŠTA REPUBLIKE HRVATSKE

Naziv dokumenta (na hrvatskom i engleskom):

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1293/2013

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE) and repealing Regulation (EU) No 1293/2013

Brojčana oznaka dokumenta: 9651/18

Nadležno TDU za izradu prijedloga stajališta (nositelj izrade stajališta), ustrojstvena jedinica i službenik/ica:

Nadležno tijelo državne uprave: Ministarstvo zaštite okoliša i energetike

Ustrojstvena jedinica: Služba za europske poslove

Nadležni službenik/ica: Nikolina Petković Gregorić, nikolina.petkovicgregoric@mzoe.hr

Zamjena: /

Nadležni službenik/ica u MVEP (Sektor za Coreper I):

Martina Mitak, martina.mitak@mvep.hr

Nadležna radna skupina Vijeća EU i nadležni službenik/ica u SP RH pri EU:

Ivna Vukšić, ivna.vuksic@mvep.hr

Osnovne sadržajne odredbe prijedloga EU:

Predloženom Uredbom se uspostavlja Program za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) za razdoblje koje počinje 2021. godine. Njime se nastavlja aktualni Program za razdoblje 2014. – 2020. Radi se o jedinom fondu EU-a namijenjenom isključivo ciljevima koji se odnose na okoliš i klimu. Svojim relativno skromnim proračunom usmjeren je na nišu između programa EU-a kojima se podržavaju istraživanje i inovacije, s jedne strane i programa EU-a kojima se financira opsežno uvođenje rješenja, s druge strane. Stoga, program premošćuje nerazmjer između razvoja novih znanja i njihove provedbe.

Uredbom se određuju ciljevi LIFE-a, proračun za razdoblje 2021. – 2027., oblici financiranja koje osigurava Unija i pravila za osiguravanje tog financiranja.

Cilj LIFE-a jest doprinijeti pomaku prema čistom, kružnom, energetski učinkovitom i niskougljičnom gospodarstvu koje je otporno na klimatske promjene, uključujući putem prelaska na čistu energiju, zaštitu i poboljšanje kvalitete okoliša te zaustavljanju i smanjenju gubitka bioraznolikosti, čime pridonosi održivom razvoju.

LIFE obuhvaća dva područja od kojih svaki sadrži po dva potprograma: 1. okoliš, s potprogramima Priroda i biološka raznolikost te Kružno gospodarstvo i kvaliteta života; 2. klimatske aktivnosti, s potprogramima Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama te Prelazak na čistu energiju.

Financijska omotnica za provedbu LIFE-a za razdoblje od 2021. do 2027. iznosi 5,45 milijarde eura, a u odnosu na prethodni program, radi se o povećanju od 2 milijarde eura, što je ujedno i najveće povećanje unutar VFO-a.

Aktivnosti prihvatljive za financiranje bespovratnim sredstvima iz LIFE-a su sljedeće: strateški projekti za prirodu i strateški integrirani projekti u sklopu potprograma, projekti tehničke podrške, standardni projekti djelovanja te druga djelovanja potrebna za postizanje općih ciljeva Programa.

Strateški projekti za prirodu su projekti kojima se podupire postizanje ciljeva EU-a iz područja prirode i bioraznolikosti provedbom usklađenih programa djelovanja u državama članicama (u daljnjem tekstu: DČ) radi uključivanja tih ciljeva i prioriteta u druge politike i instrumente financiranja kroz koordiniranu provedbu okvira prioriternih mjera utvrđenih u skladu s Direktivom o staništima.

Strateški integrirani projekti su projekti kojima se na regionalnoj, nacionalnoj ili transnacionalnoj razini provode strategije ili akcijski planovi DČ iz područja okoliša i klime, osiguravajući uključenost dionika i promičući koordinaciju s barem još jednim izvorom financiranja (na razini EU-a, nacionalnoj ili privatnoj razini) te njegovu mobilizaciju.

Projekti tehničke pomoći su projekti kojima se podupire razvoj kapaciteta za pripremu projekata za druge instrumente LIFE-a ili za pristup drugim financijskim instrumentima EU-a, u vidu provedbe ciljeva LIFE-a.

Standardni projekti djelovanja su projekti (osim strateških integriranih projekata, strateških projekata za prirodu ili projekata tehničke pomoći) kojima se ostvaruju posebni ciljevi LIFE-a: razvijanje i promoviranje inovativnih tehnika i pristupa za ostvarenje ciljeva zakonodavstva i politika EU u području okoliša i klime te doprinos primjeni najboljih praksi u odnosu na prirodu i biološku raznolikost; potpora izradi, provedbi, praćenju i izvršavanju relevantnog zakonodavstva i politika EU; poticanje opsežnog uvođenja uspješnih tehničkih rješenja i onih koja se odnose na politiku radi provođenja relevantnog zakonodavstva i politika EU-a reproduciranjem rezultata, integriranjem povezanih ciljeva u druge politike te prakse javnog i privatnog sektora, mobiliziranjem ulaganja i poboljšanim pristupom financiranju.

Osim za DČ EU, LIFE je otvoren i za treće zemlje: članice EFTA-e koje su članice Europskog gospodarskog prostora (EGP-a), zemlje pristupnice, zemlje kandidatkinje i potencijalni kandidati, zemlje na koje se odnosi europska politika susjedstva te ostale treće zemlje u skladu s uvjetima iz posebnih sporazuma.

Razlozi za donošenje i pozadina dokumenta:

Prelazak na niskougljično i kružno gospodarstvo projekt je gospodarske modernizacije Europe i jedan od prioriteta EU-a, no ono zahtjeva osjetno preusmjeravanje ulaganja u nove infrastrukture, nove tehnologije, nove poslovne modele te nove načine proizvodnje i potrošnje svih vrsta dobara i usluga, uključujući hranu te prirodne resurse.

LIFE djeluje kao katalizator koji pomaže EU-u u ovoj preobrazbi. Ciljanom potporom političkim aktivnostima i aktivnostima uvođenja na tržište, LIFE čuva, štiti i poboljšava kvalitetu okoliša, štiti zdravlje ljudi te potiče razborito i racionalno korištenje prirodnim dobrima. Nadalje, LIFE pridonosi i obvezama EU-a u skladu s Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama, ciljevima energetske unije i okvirom za energetske i klimatsku politiku do 2030. te dugoročnim ciljevima u području dekarbonizacije. Također, program je u skladu s ambicioznim ciljem EU-a da postane svjetski predvodnik u području energije iz obnovljivih izvora.

Slijedom pozitivne ocjene u evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja programa LIFE za razdoblje 2014. – 2020., predlaže se uspostava novog LIFE-a za razdoblje od 2021. godine uz određene izmjene utvrđene u evaluaciji i naknadnim ocjenjivanjima. Trenutni prijedlog Uredbe definira uspostavu kontinuiranog programa LIFE, bez vremenskog roka s proračunom za razdoblje 2021. – 2027. Priroda Programa za razdoblje od 2021. ne mijenja se te je LIFE i dalje jedini program EU-a posvećen u potpunosti klimi i okolišu. Relativno je mali u usporedbi s proračunom EU-a, no njegova namjera nije da izravno riješi sve probleme i nedostatke, već ima ulogu katalizatora. Europska komisija (u daljnjem tekstu: EK) smatra kako će razmjena najboljih praksi imati izravan učinak te će se postići katalitički efekt. LIFE je inkluzivan i uključuje sve dionike, kao i nevladine organizacije (NVO). Program ima naglašen *bottom up* pristup, a snažan se naglasak stavlja na integrirane projekte, koji su u ovom programskom razdoblju nazvani strateški integrirani projekti.

Novi elementi LIFE-a uključuju potprogram za prelazak na čistu energiju, koji je do sada bio dio programa Obzor 2020. Također, potprogram za prirodu i bioraznolikost je posebno naglašen, a uvedeni su i novi instrumenti: umjesto dosadašnjih integriranih projekata, uvedena su dva nova tipa projekata: strateški projekti za prirodu i strateški integrirani projekti, s naglaskom na provedbu strategija. Standardni projekti djelovanja su bivši tradicionalni projekti. Izmjenama dolazi do proširenog korištenja strateški integriranih projekata, osigurana je veća fleksibilnost te je proširena potpora za nacionalne kontakt točke (NCP).

Na razini EU-a velika ulaganja u aktivnosti koja se odnose na okoliš i klimu primarno financiraju veliki programi financiranja EU-a (*mainstreaming*). U kontekstu svoje katalitičke uloge, strateški integrirani projekti i strateški projekti za prirodu koji će se razviti u sklopu LIFE-a trebali bi poduprijeti prilike za financiranje u sklopu tih programa financiranja i drugih izvora sredstava kao što su nacionalni fondovi te stvarati sinergije.

Nastavno na sinergije s drugim programima, istaknuta je povezanost s programom Obzor 2020, gdje će se preuzeti neki rezultati u standardne projekte djelovanja. Potom bi projekti za

pružanje tehničke pomoći trebali osigurati potporu korisnicima za pripremu projekata za druge instrumente. Strateški integrirani projekti imaju sličnu ulogu kao i do sada, a to je mobilizacija sredstava. I konačno, strateški projekti za prirodu trebaju podržati i pomoći koordinaciju uključivanja prirode i bioraznolikosti u druge politike i programe (*mainstreaming*).

Očekuje se da će Uredba stupiti na snagu 1. siječnja 2021. Njezinoj će provedbi prethoditi donošenje višegodišnjeg programa rada (MAWP) kojim će se definirati raspodjela sredstava unutar svakog potprograma između različitih vrsta financiranja, tema projekta ili posebnih potreba za koje je potrebno prethodno dodijeliti sredstva, vrsta planova ciljeva za koje se može zatražiti financiranje za strateške integrirane projekte, kao i maksimalno razdoblje prihvatljivosti za provedbu projekta.

Status dokumenta:

EK je objavila Prijedlog uredbe 1. lipnja 2018.

Prijedlog se raspravlja u okviru Radne skupine za okoliš Vijeća EU (WPE). Do sada su održana dva sastanka na kojima je predstavljen prijedlog, raspravljen je dokument procjene učinka i održan je prvi krug rasprave o tekstu prijedloga.

Stajalište RH:

RH pozdravlja prijedlog zakonodavnog akta koji jamči nastavak programa LIFE te podržava povećanje proračuna za razdoblje 2021. – 2027. na 5,45 milijarde eura.

Međutim, izražavamo zabrinutost radi izostanka jasnoće o visini stope sufinanciranja EU-a. Nisu jasni razlozi zašto novi prijedlog nema naznačenu stopu sufinanciranja, a naročito s obzirom na to da se novim prijedlogom ukida LIFE Odbor preko kojeg su do sada DČ ipak mogle utjecati na donošenje odluka. Stajališta smo da je Odbor potrebno zadržati.

Također, izražavamo zabrinutost što prijedlog Uredbe ne sadržava odredbe o geografskoj ravnoteži distribucije sredstava. Potrebno je uzeti u obzir različite stupnjeve dostignuća u provedbi i ispunjenju ciljeva okolišnih i klimatskih politika među državama članicama te osigurati pravednu raspodjelu. Predlažemo da se konkretan doprinos poboljšanju stanja, na temelju kojeg se nagrađuju LIFE projekti, mjeri u odnosu na specifičan lokalni geografski i socio-ekonomski kontekst.

Smatramo nužnim nastaviti financiranje NCP-ova uz uspostavu održive financijske podrške, slično projektima jačanja kapaciteta koji su bili omogućeni samo određenim državama članicama u razdoblju 2014. – 2020. te smo mišljenja da bi takva financijska podrška u novom višegodišnjem razdoblju trebala biti osigurana za sve države članice.

Dodatno, potrebna su pojašnjenja o vrstama projekata koje će biti moguće financirati iz LIFE-a. Smatramo da je potrebno i dalje osigurati da najveći dio sredstava iz LIFE-a bude

namijenjen vrstama projekata koji se u trenutno važećoj Uredbi zovu „tradicionalni” gdje su najčešći prijavitelji tvrtke, NVO-i te znanstvene institucije. Potrebna su dodatna pojašnjenja što se očekuje kao cilj strateških projekata za područje prirode te strateških integriranih projekata.

Sporna/otvorena pitanja za RH:

Navedena u prethodnoj kategoriji.

Stajališta DČ, EK i Predsjedništva EU:

DČ

FI podržava zadržavanje ključnih elemenata važeće Uredbe te pozdravlja veću ulogu i udio integriranih projekata, kao i uključenje potprograma Prelazak na čistu energiju. BE i DE ne mogu prihvatiti pristup za nacionalne omotnice, dok BE pojašnjava kako prioritet trebaju imati visoko kvalitetni projekti te smatra potrebnim postići balans između integriranih i tradicionalnih projekata. HU traži pojašnjenje o vezi s programom Obzor 2020, početku podrške projektu jačanja kapaciteta mreže NCP, odnosno da li će započeti prije 2020. godine. FR smatra potrebnim imati jasne naznake o vrstama sredstava. Traži pojašnjenje o upravljanju i koordinaciji potprograma Prelazak na čistu energiju i o njegovoj vezi s Europskim strateškim planom razvoja energetske tehnologije (SET-Plan). PT i ES zanima koje sektore uključuje potprogram za čistu energiju i koje su prihvatljive aktivnosti za financiranje. DČ smatraju potrebnim referirati se na udio sufinanciranja te traže informaciju o udjelu sredstava predviđenim za financiranje aktivnosti iz članka 5. („Proračun”). Niz DČ je izrazilo zabrinutost oko upravljanja i uloge LIFE Odbora. PL se zalaže za trajnu listu kriterija za dodjelu sredstava, koja se može proširiti na posebne potprograme.

EK

Podsjeća da je cilj povećati fleksibilnost i postići pojednostavnjenje Uredbe i višegodišnjeg programa rada (MAWP), kako bi se osigurala mogućnost za usmjeravanje na ključna i novonastala pitanja tijekom sedmogodišnjeg razdoblja. Stoga su brisana prioritetna područja, a kako će se približavati vrijeme provedbe, prioriteti će postati jasniji te će isti biti navedeni u MAWP. Stopa sufinanciranja će biti definirana putem MAWP-a i u pozivu na podnošenje prijedloga (*call for proposals*), jer bi definiranje putem Uredbe smanjilo fleksibilnost.

Što se tiče upravljanja i uloge Odbora, prima na znanje izražene zabrinutosti.

Vežano uz NCP mrežu, trenutno se radi na analizi potreba podrške za NCP i ulozima mreže, koju se planira podržati već od 2019. godine, kako bi se postavila osnova za provedbu nove Uredbe. Ovo pitanje će se raspraviti na sastanku Odbora u studenom.

Referirajući se na geografsku distribuciju, EK objašnjava da trenutno postoji neravnoteža, jer su dvije DČ primile više od pola bespovratnih sredstava u dvije godine. Ne umanjuje vrijednost geografske ravnoteže, što se posebno odnosi na projekte iz područja prirode i bioraznolikosti. Podsjeća kako je u razdoblju 2007. – 2013. uveden koncept indikativnih

nacionalnih alokacija, no ni to nije riješilo problem, jer DČ nisu podnosile dovoljno projekata kao niti kvalitetne projekte. Također, evaluacija LIFE+ je potvrdila važnu ulogu NCP, no poboljšanje je postojalo samo za neke DČ, dok se općenito nije u značajnoj mjeri promijenio pristup ni poboljšala kvaliteta projekata. EK stoga smatra kako novopredloženi koncept NCP mreže može poboljšati kvalitetu projekata zbog uske suradnje DČ.

Vežano za vrste projekata, EK je mišljenja da su integrirani projekti (IP) dobar pristup i da pridonose dobrim rezultatima, stoga želi zadržati ravnotežu između IP i standardnih projekata. Ujedno smatra da, s obzirom na povećanje proračuna, ova sredstva treba usmjeriti u strateške projekte za prirodu (SNP) i strateške integrirane projekte (SIP). Pojašnjava kako su SNP također IP te se zadržava ista logika kao iz postojeće Uredbe, no s obzirom da je *mainstreaming* bio manje uspješan za projekte iz područja prirode i bioraznolikosti, zadržane su iste komponente iz IP, no dodani su elementi koji bi trebali pridonijeti boljem uključivanju tih ciljeva i prioriteta u druge politike i instrumente financiranja. Namjera je da sve DČ u adekvatnoj mjeri imaju SNP tip projekta kako bi se zadovoljile njihove potrebe. SNP nisu posve identični kao IP jer SNP mogu pokriti i druge projekte, važna je komponenta *mainstreaming* te nisu čvrsto vezani uz dokument Prioritetni akcijski okvir (PAF) sukladno Direktivi o staništima. EK najavljuje da će ovo biti jedna od tema sljedećeg sastanka direktora nadležnih za prirodu. Razlika IP i SIP je samo u nazivu, jer se želi se naglasiti strateška komponenta.

Potprogramom Prelazak na čistu energiju nije namjera adresirati sve aspekte energetske unije, već samo energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije. Odnosi se na projekte izgradnje kapaciteta kroz podršku građanima, potpore politikama, izgradnju poslovnih mreža i sl. te na manje infrastrukturne projekte, s obzirom da za velike infrastrukturne projekte postoje drugi EU fondovi koji ih mogu podržati. SET-Plan ima drukčiju svrhu, jer je njegov fokus na istraživanju i razvoju izvrsnosti. Tematski prioriteti i tipovi prihvatljivih aktivnosti će biti definirani u MAWP-u i pozivu.

Za projekte informiranja nisu prihvatljivi klasični projekti informativnih kampanja, već isključivo inovativni i demonstrativni projekti komunikacije (nove tehnike i pristupi). No, očekuje se da svi LIFE projekti imaju komunikacijsku komponentu.

Što se tiče mogućnosti financiranja jednog projekta iz različitih potprograma, EK cilja na sinergije, unutar LIFE-a ali i drugih programa i fondova (npr. integrirani projekt za kojeg je putem LIFE-a moguće osigurati financiranje pripreme programa aktivnosti, a putem drugog fonda samu provedbu). Navodi kako MAWP predstavlja fleksibilnost, stoga će apsorbirati veliki dio elemenata koje sad nisu u Uredbi te će definirati procedure dodjele sredstava kao i kriterije za dodjelu.

Vežano za raspodjelu financijskih sredstava po potprogramima, 2,15 milijarde eura biti će usmjereno na potprogram Priroda i bioraznolikost (60,5% sredstava alociranih za područje Okoliš), dok je drugi potprogram, Kružno gospodarstvo i kvaliteta života, identičan kao prioritetno područje Okoliš i učinkovitost resursa u postojećoj Uredbi te obuhvaća sve komponente okoliša, osim prirode i bioraznolikosti. Za područje Klimatskih aktivnosti 1

milijarda eura (preuzeta iz Obzora) usmjerena je za potprogram Prijelaz na čistu energiju, a preostalih 950 mil. eura za potprogram Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama. Detalji o maksimalnim udjelima financiranja će biti definirani u MAWP-u.

Nadalje, EK objašnjava da se državne potpore (*state aid*) i primjena pravila za LIFE projekte ne odnose na EU komponentu financiranja, no pravila su relevantna ako DČ (javno tijelo) osigurava potrebno sufinanciranje iz javnih sredstava te je u tim slučajevima u principu potrebna notifikacija. U praksi postoje dvije mogućnosti za izuzeća i to temeljem visine iznosa potpore te izuzeća za financiranje projekata iz područja klime, okoliša i istraživanja, no i u tim slučajevima postoji prag za iznos sredstava (što može biti primjenjivo u slučajevima SIP projekata).

Dodjela bespovratnih sredstava bez poziva na podnošenje prijedloga je predviđena za Mrežu Europske unije za primjenu i provedbu zakona o okolišu (IMPEL), Europsku mrežu državnih odvjetnika u području okoliša (ENPE) i Forum sudaca Europske unije u području okoliša (EUFJE), jer te organizacije značajno pridonose jačanju dosljednosti provedbe i izvršavanja zakonodavstva EU o okolišu i imaju *de facto* monopol, stoga je predložena dodjela sredstava bez poziva kako bi se osigurao kontinuitet.

Vežano uz financiranje projekata iz najudaljenijih regija Unije (OR), podsjeća na referencu na članak 349. UFEU-a u uvodnoj izjavi 25., a iako članak 13. ne ulazi u detalje, isto će biti definirano u MAWP-u.

Što se tiče klime, podsjeća kako VFO postavlja opći cilj od 25 % proračunskih rashoda EU-a za podupiranje klimatskih ciljeva, što je pojašnjeno u uvodnoj izjavi 24.

Na pitanja nekih DČ zašto se obrazloženje Prijedloga uredbe ne referira na proporcionalnost, EK pojašnjava kako je pitanje proporcionalnosti obrađeno samo kad se nameću nove obveze, a s obzirom da Prijedlog daje mogućnosti i koristi DČ, ono se ne smatra relevantnim.

Što se tiče financijskih instrumenata, EK pojašnjava da se operacije mješovitog financiranja provode u skladu s novom InvestEU uredbom koja objedinjuje financiranja iz proračuna Unije u obliku kredita i jamstava.

Vežano uz ovlast EK za donošenje delegiranih akata s trajanjem do 31. prosinca 2028., pojašnjava kako su prijašnji programi bili ograničeni na određeni period, a sada je predviđen kontinuitet, dok je samo proračun alociran do 2027. godine. Radi se o interventnoj mjeri ako dođe do odgode usvajanja višegodišnjeg VFO.

Sporna/otvorena pitanja za DČ, EK i Predsjedništvo EU: /

Stav RH o spornim/otvorenim pitanjima DČ, EK i Predsjedništva EU: /

**Postojeće zakonodavstvo RH i potreba njegove izmjene slijedom usvajanja dokumenta: /
Utjecaj provedbe dokumenta na proračun RH: /**

Bruxelles, 1.6.2018
COM(2018) 385 final

2018/0209 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

**o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan
snage Uredbe (EU) br. 1293/2013**

(Tekst značajan za EGP)

{SEC(2018) 275 final} - {SWD(2018) 292 final} - {SWD(2018) 293 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

Ovim se prijedlogom predviđa da se on počinje primjenjivati od 1. siječnja 2021. te je on upućen Uniji od 27 država članica u skladu s obavijesti Ujedinjene Kraljevine o njezinoj namjeri da se povuče iz Europske unije i Euratoma na temelju članka 50. Ugovora o Europskoj uniji koju je Europsko vijeće primilo 29. ožujka 2017.

• Razlozi i ciljevi

Problemi povezani s okolišem i klimom utječu na zdravlje i kvalitetu života građana Europske unije te na dostupnost i stanje prirodnih resursa, što podrazumijeva socijalne i gospodarske troškove. Prelazak na niskougljično i kružno gospodarstvo projekt je gospodarske modernizacije Europe i jedan od prioriteta Junckerove Komisije. Za prelazak na suvremeno, čisto gospodarstvo u kojem je naglašeniji kružni aspekt potrebno je osjetno preusmjeravanje ulaganja u nove infrastrukture, nove tehnologije, nove poslovne modele te nove načine proizvodnje i potrošnje svih vrsta dobara i usluga uključujući i hranu te prirodne resurse. Europska je unija svjetski predvodnik u zaštiti okoliša i klimatskim aktivnostima. Tijekom proteklih 40 godina uspostavila je širok spektar politika, sredstava i alata koji se odnose na okoliš, a time i najmodernije standarde na svijetu. Europska unija želi održati i ojačati tu svoju ulogu.

Živjeti dobro unutar granica našeg planeta nužda je i prioritet. LIFE djeluje kao katalizator koji pomaže da se Unija preobrazi u čisto, kružno, energetske učinkovito i niskougljično društvo otporno na klimatske promjene. Ciljanom potporom političkim aktivnostima i aktivnostima uvođenja na tržište program LIFE čuva, štiti i poboljšava kvalitetu okoliša, štiti zdravlje ljudi te potiče razborito i racionalno korištenje prirodnim dobrima.

Nadalje, LIFE pridonosi i obvezama EU-a u skladu s Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama, energetske unijom i okvirom za energetske i klimatske politiku do 2030. te dugoročnim ciljevima u području dekarbonizacije. Osim toga, program je u skladu s ambicioznim ciljem EU-a da postane svjetski predvodnik u području energije iz obnovljivih izvora.

Kao što se zagovara u Komunikaciji „Budući koraci za održivu europsku budućnost“, Program održivog razvoja do 2030. i 17 ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda ključni su okvir za sve politike EU-a i kao takvi se uključuju u sve instrumente budućeg višegodišnjeg financijskog okvira.

Iako se aktivnosti u sklopu programa LIFE za razdoblje 2014. – 2020.¹ bave određenim problemima izravno na terenu, glavni je učinak programa neizravan zahvaljujući njegovoj ulozi katalizatora: potpora aktivnostima manjeg opsega namijenjenima pokretanju, proširenju ili ubrzanju održive proizvodnje, distribucije i potrošnje te zaštiti prirodnog kapitala, i to temeljem:

- olakšavanja razvoja i razmjene najboljih praksi i znanja,
- izgradnje kapaciteta i ubrzanja provedbe zakonodavstva i politika koji se odnose na okoliš i klimu te olakšavanja prelaska na čistu energiju,

¹ Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2007 (SL L 347, 20.12.2013., str. 185.).

- pomoći dionicima da ispituju tehnologije i rješenja u manjem opsegu te
- mobiliziranja drugih izvora financiranja.

Taj se pristup treba dalje razvijati u sklopu višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje od 2021. do 2027.

Uključivanjem pitanja klime u sve instrumente sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira povećat će se sredstva dostupna za potrebne inovacije, društvene prilagodbe i osnaživanje poslovnog sektora, zaposlenika i građana da razviju sposobnosti i vještine kako bi pridonijeli rješavanju pitanja klimatskih promjena. Program LIFE pridonijet će inovacijama manjeg opsega, pomažući građanima da se aktiviraju u području klime, za dobrobit svojih zajednica.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Program LIFE jedini je fond EU-a namijenjen isključivo ciljevima koji se odnose na okoliš i klimu. On je svojim relativno skromnim proračunom usmjeren na nišu između programa EU-a kojima se podržavaju istraživanje i inovacije s jedne strane i programa EU-a kojima se financira opsežno uvođenje rješenja s druge strane. Stoga program premošćuje nerazmjer između razvoja novih znanja i njihove provedbe.

Na razini EU-a velika se ulaganja u aktivnosti koje se odnose na okoliš i klimu financiraju poglavito iz velikih programa financiranja, integriranjem ciljeva koji se odnose na okoliš i klimu u njihove ciljeve (uključivanje), uključujući fondove za regionalni razvoj, fondove za poljoprivredni i ruralni razvoj, fondove za pomorstvo i ribarstvo, program za istraživanje i inovacije pod nazivom Obzor Europa, Instrument za povezivanje Europe, kao i instrumente vanjske politike i financijske instrumente Unije, dok je glavni učinak programa LIFE neizravan u okviru njegove uloge katalizatora koji podupire aktivnosti manjeg opsega namijenjene pokretanju, proširenju ili ubrzanju čiste i održive proizvodnje, distribucije i potrošnje te poboljšava kvalitetu okoliša i pridonosi postizanju klimatskih ciljeva Unije.

Potrebno je postići sinergiju između bespovratnih sredstava u okviru programa LIFE i drugih programa EU-a (kao što su demonstracijski projekti u sklopu programa Obzor Europa) budući da su aktivnosti u okviru tih programa međusobno povezane, iako programi imaju različite ciljeve i razlikuju se u pogledu opsega i prirode. Program Obzor Europa pridonijet će rješavanju problema koji se odnose na okoliš te radu na prioritetima EU-a putem istraživanja i inovacija – na temelju procesa strateškog planiranja – posebno u namjenskim „klasterima”. U pravilu, program Obzor Europa obuhvaća aktivnosti kojima se podupire razvoj, demonstracija i uvođenje na tržište inovativnih rješenja koja imaju transnacionalnu dimenziju i prva su te vrste u EU-u te bi se mogla primijeniti drugdje u Uniji. Katalitički učinak tradicionalnih projekata LIFE sastoji se u razvoju, ispitivanju i predstavljanju prikladnih tehnologija ili metodologija za provedbu politike okoliša i klime EU-a na terenu u konkretnom kontekstu, što se kasnije može uvesti u većem opsegu uz financiranje iz drugih izvora. Potencijal fonda InvestEU mogao bi se iskoristiti za financiranje strateških projekata za prirodu i strateških integriranih projekata te za podršku prihvaćanju programa.

Na nekim područjima (kao što su priroda i biološka raznolikost, uključujući morske ekosustave) program LIFE ima jedinstvenu i ključnu ulogu. Posebno su uočene sinergije i komplementarnosti s programima ruralnog razvoja, ali i, na primjer, između projekata za prilagodbu klimatskim promjenama i upravljanja rizikom od katastrofa. Te bi sinergije i komplementarnosti trebalo ojačati sljedećim programom LIFE za razdoblje 2021. – 2027. prilagodbom područja primjene programa istraživanja u odnosu na određene aktivnosti kojima se podupire prelazak na čistu energiju te pridonosi ublažavanju klimatskih promjena.

Integriranjem potprograma Prelazak na čistu energiju u program LIFE povećava se opća dosljednost financiranja EU-a, čime se stvara velik potencijal za sinergije s aktivnostima u području okoliša i klime.

Jasna komplementarnost postoji u financiranju istraživačkih i inovacijskih aktivnosti u području čiste energije u okviru programa Obzor Europa. Istraživanje i inovativna rješenja nastala u okviru programa Obzor Europa zahvaljujući potpori predvodnika omogućit će sljedeću generaciju tehnologija i najboljih praksi koje se kasnije mogu drugdje primijeniti uz potporu za izgradnju kapaciteta iz potprograma Prelazak na čistu energiju.

Potprogram Prelazak na čistu energiju i Instrument za povezivanje Europe (CEF) komplementarni su u odnosu na njihovu prirodu i intervencijsku logiku na kojoj se temelje. Upravo je prekogranična dimenzija temelj CEF-ove intervencijske logike.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova i supsidijarnost

Članak 192. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) temelj je za djelovanje EU-a na području okoliša i klimatskih promjena. Ta pravna osnova obuhvaća i aktivnosti koje podupiru prelazak na čistu energiju jer one izravno pridonose ublažavanju klimatskih promjena. U okviru postojećeg programa LIFE već se financiraju određene aktivnosti za poboljšanje energetske učinkovitosti i korištenja energije iz obnovljivih izvora koje znatno doprinose ublažavanju klimatskih promjena i često stvaraju dodatne koristi za okoliš (npr. poboljšanje kvalitete zraka).

Većina je problema u području okoliša prekogranična i transnacionalna te ih države članice ne mogu na odgovarajući način riješiti same. Potrebna je intervencija EU-a kako bi se uspostavili odgovarajući mehanizmi za učinkovito rješavanje tih problema i izbjegli propusti u koordinaciji.

Nadalje, prirodna dobra su europska javna dobra i dobro upravljanje njima ključno je za pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta.

3. REZULTATI RETROSPEKTIVNIH EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENE UČINAKA

• Retrospektivne evaluacije

Iako je nedavna evaluacija u sredini provedbenog razdoblja programa LIFE za razdoblje od 2014. do 2020.² obavljena u ranoj fazi provedbe programa, kad su bili započeli samo projekti za 2014. i 2015., ona je potvrdila da je program na dobrom putu k postizanju učinkovitosti, djelotvornosti i relevantnosti te da pridonosi strategiji Europa 2020. Nadalje, većina dionika program LIFE smatra vrlo važnim instrumentom za rješavanje prioriteta u području okoliša i klime.

• Savjetovanja s dionicima

Kao dio evaluacije u sredini provedbenog razdoblja programa LIFE proveden je niz savjetovanja, uključujući i. javno savjetovanje u trajanju od 12 tjedana s više od 250

² Izvješće o evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

odgovora, ii. šest posebnih anketa s više od 200 odgovora i iii. više od 150 razgovora (te prema potrebi posjeta na terenu) sa skupinama ključnih dionika, uključujući korisnike projekta, koordinatore projekta, službe Komisije, službenike Izvršne agencije za mala i srednja poduzeća, vanjske stručnjake za praćenje i dionike financijskih instrumenata.

U obzir su uzeti i mišljenja Odbora regija i Europskog gospodarskog i socijalnog odbora, kao i rezultati evaluacije u sredini provedbenog razdoblja jer su u njima predviđene moguće opcije za program LIFE nakon 2020.

U svrhu ovog prijedloga, opsežno savjetovanje s dionicima dopunjeno je mišljenjima dobivenima od nevladinih organizacija te dodatnim savjetovanjem s dionicima u državama članicama.

Savjetovanjima je potvrđena važnost programa za ispunjavanje potreba i rješavanje problema u području klime i okoliša, kao i važnost njegova nastavka, uključujući sve glavne vrste intervencija. Međutim, istaknuta je potreba za pojednostavljenjem njegove primjene. Predloženo je jačanje katalitičkih učinaka i potencijala integriranih projekata.

• **Procjena učinka**

Kako bi se poboljšala uspješnost i katalitička uloga programa, radi poboljšanja njegove dostupnosti podnositeljima iz svih država članica EU-a razmotrene su dvije opcije. Opcija osiguranja centralizirane podrške čitavoj mreži nacionalnih kontaktnih točaka umjesto postojećih nacionalnih projekata izgradnje kapaciteta (dostupnih samo određenim državama članicama) ocijenjena je pozitivno te bi je trebalo provesti. Opcija povećanja razine sufinanciranja može se razmotriti kasnije, a moguće ju je i prilagoditi tijekom provedbe programa.

Razmotreno je nekoliko dopunskih opcija za poboljšanje uspješnosti i katalitičke uloge programa. One su ocijenjene pozitivno. Proširenje primjene integriranih projekata u budućim strateškim integriranim projektima smatra se mehanizmom koji proizvodi najveći učinak na temelju iskustva stečenog tijekom pokusne provedbe integriranih projekata u sklopu sadašnjeg programa LIFE. Proširenje područja primjene i opsega strateških integriranih projekata smatra se glavnim prioritetom. Ono bi zahtijevalo povećanje proračuna u odnosu na proračun postojećeg programa LIFE.

Procjena učinka ukazuje na to da bi se podrška izgradnji kapaciteta za prelazak na čistu energiju koja pridonosi ublažavanju klimatskih promjena, a trenutno se financira u sklopu programa Obzor 2020 za razdoblje 2014. – 2020., u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru trebala prenijeti u program LIFE. Razlog tome jest činjenica da je u smislu intervencijske logike, ciljeva i provedbenih mehanizama te ciljane skupine korisnika program LIFE prikladniji u usporedbi s okvirom za istraživanja i inovacije, koji je prikladniji za razvoj pionirskih tehnologija, nego za podršku njihovoj ponovnoj primjeni i unaprjeđenju. Integriranjem potprograma Prelazak na čistu energiju u program LIFE ispravili bi se ti nedostaci te bi se povećala Unijina sveukupna dosljednost financiranja, omogućujući pritom sinergije s drugim aktivnostima na području okoliša i klime. U području klimatskih aktivnosti program LIFE će, u nastavku programa LIFE za razdoblje 2014. – 2020., uključiti i potprogram „Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama”.

U procjeni učinka također se razmotrilo na koji bi način program mogao preuzeti veću ulogu u provedbi politike Unije o prirodi i biološkoj raznolikosti. Iako se opcija velikog fonda podijeljenog upravljanja u sklopu programa LIFE smatrala neučinkovitom, LIFE bi mogao imati naglašenu ulogu u uključivanju pitanja politike zaštite prirode i biološke raznolikosti u druge politike i programe financiranja EU-a na temelju uravnoteženije dopune proračuna koja bi imala učinak poluge za sredstva iz drugih programa financiranja.

Zaključeno je i da bi se trebalo nastaviti dodjeljivanje manjih iznosa bespovratnih sredstava za biološku raznolikost iz dobrovoljnog programa za biološku raznolikost i usluge ekosustava europskih prekomorskih teritorija (BEST).

Kako bi se objedinili elementi prirode i biološke raznolikosti iz programa, uspostavljen je specifični potprogram u području okoliša za „Prirodu i biološku raznolikost”. Područje okoliša obuhvaća i potprogram za „Kružno gospodarstvo i kvalitetu života”, čiji je cilj podupiranje ostalih aspekata Unijine politike u području okoliša, posebno prelaska na kružno gospodarstvo, dobrog i učinkovitog upravljanja okolišnim resursima poput zraka, vode i tla te promicanje dobrog upravljanja okolišem.

Opcije kojima bi se poboljšala ponovljivost te ujedno povećala fleksibilnost programa i mogućnost usmjeravanja na ključna i novonastala pitanja pojednostavnjenjem Uredbe i višegodišnjeg programa rada nemaju ozbiljnih negativnih posljedica; trebalo bi uvesti obje.

Dana 13. travnja 2018. Odbor za nadzor regulative dao je pozitivno mišljenje s rezervom o procjeni učinka.

U svojem mišljenju o nacrtu procjene učinka Odbor za nadzor regulative zatražio je dodatna pojašnjenja u vezi načina praćenja i predloženih pokazatelja iz ove inicijative. Odbor je zatražio i da se priznaju posljedice koje bi predložena proširenja područja primjene programa LIFE u odnosu na prirodu mogla imati na filozofiju, strukturu i provedbeni mehanizam programa LIFE. Preporuke sadržane u mišljenju uvrštene su u izvješće. Procjena učinka proširena je da bi odrazila način uklanjanja utvrđenih nedostataka koji se odnose na sustav praćenja za postojeće programsko razdoblje. Nadalje, preispitan je popis pokazatelja za procjenu programa radi boljeg usklađivanja s ciljevima programa. Detaljnija analiza opcija za proširenje područja primjene programa LIFE na prirodu i biološku raznolikost uvrštena je u Prilog 8., a u procjeni učinka izmijenjen je opis opcije.

Sažetak i pozitivno mišljenje Odbora za nadzor regulative dostupni su ovdje: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia&year=2018&serviceId=11&s=Search>.

- **Pojednostavnjivanje**

U skladu s novom Financijskom uredbom, odluke o planiranju i detaljne odluke o upravljanju programom odgođene su na višegodišnje programe rada. U toj se fazi poduzimaju odgovarajuće mjere za pojednostavnjenje postupaka upravljanja na način utvrđen u procjeni učinka.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Utjecaj na proračun te ljudski i administrativni resursi potrebni za provedbu Programa utvrđeni su u financijskom izvještaju priloženom ovom prijedlogu.

5. OSTALI DIJELOVI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Programom LIFE izravno upravlja Europska komisija. Provedba nekih komponenti delegirana je Izvršnoj agenciji za mala i srednja poduzeća (EASME), kako je utvrđeno za provedbu programa LIFE za razdoblje 2014. – 2020. U svjetlu ukupne pozitivne ocjene provedbe postojećeg programa, provedba programa LIFE za razdoblje 2021. – 2027. također bi se mogla delegirati izvršnoj agenciji, ovisno o rezultatu analize troškova i koristi te odgovarajućih odluka koje je potrebno donijeti.

Evaluacije će se provoditi u skladu s točkama 22. i 23. Međuinstitucijskog sporazuma od 13. travnja 2016.³, u kojem tri institucije potvrđuju da bi evaluacije postojećeg zakonodavstva i politika trebale osigurati osnovu za procjenu učinka opcija za daljnje djelovanje. Evaluacijama će se ocjenjivati učinci programa na terenu na temelju pokazatelja/ciljeva programa i detaljne analize stupnja u kojem se program može smatrati relevantnim, učinkovitim i djelotvornim te stupnja u kojem osigurava dovoljno dodane vrijednosti EU-a i usklađen je s ostalim politikama EU-a. One će obuhvatiti pouke iz prijašnjih iskustava radi utvrđivanja nedostataka/problema ili potencijala za daljnje poboljšanje aktivnosti ili njihovih rezultata te kao pomoć pri maksimalnom povećanju njihova iskorištavanja/učinka.

U Komisijinu prijedlogu višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. postavljen je ambiciozniji cilj u pogledu uključivanja pitanja koja se odnose na klimu u sve programe EU-a, kako bi ukupno 25 % rashoda EU-a pridonosilo ciljevima klimatske politike. Doprinos ovoga programa ostvarenju općeg cilja pratit će se u okviru sustava klimatskih pokazatelja EU-a na odgovarajućoj razini disagregacije, uključujući korištenje preciznijih metodologija ako su dostupne. Na godišnjoj razini Komisija će i nadalje iznositi podatke koji se odnose na odobrena sredstava za preuzete obveze u okviru godišnjeg nacrtu proračuna.

Unija bi trebala pratiti i svoje rashode koji se odnose na biološku raznolikost radi ispunjavanja obveza izvješćivanja u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti. Trebalo bi ispuniti i zahtjeve za praćenje ostaloga relevantnog zakonodavstva Unije.

Komisija će nastojati utvrditi relevantne aktivnosti tijekom procesa pripreme, provedbe, preispitivanja i evaluacije programa radi podrške punom iskorištavanju potencijala programa za doprinos klimatskim ciljevima.

³ Međuinstitucijski sporazum Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.; SL L 123, 12.5.2016., str. 1.-14.

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1293/2013**

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,
uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 192.,
uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,
nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,
uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora⁴,
uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija⁵,
u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,
budući da:

- (1) Politika i zakonodavstvo Unije koji se odnose na okoliš i klimu te koji su relevantni za čistu energiju doveli su do znatnog poboljšanja stanja okoliša. Međutim, i dalje su prisutni veliki izazovi u području okoliša i klime, koji će, ako se ne riješe, imati znatne negativne posljedice za Uniju i dobrobit njezinih građana.
- (2) Program za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) uspostavljen Uredbom (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁶ za razdoblje 2014. – 2020. najnoviji je u nizu programa Unije osmišljenih u proteklih 25 godina koji podupiru provedbu prioriteta zakonodavstva i politika koji se odnose na okoliš i klimu. Pozitivno je ocijenjen u nedavnoj evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja⁷ i utvrđeno je da je na dobrom putu k postizanju učinkovitosti, djelotvornosti i relevantnosti. Program LIFE za razdoblje 2014. – 2020. stoga bi trebalo nastaviti uz određene izmjene utvrđene u evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja i naknadnim ocjenjivanjima. U skladu s time trebalo bi uspostaviti Program za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) („Program”) za razdoblje koje počinje 2021.
- (3) U nastojanju da se ostvare ciljevi Unije utvrđeni u zakonodavstvu, politikama, planovima i međunarodnim obvezama koji se odnose na okoliš, klimu i čistu energiju, Program bi trebao pridonijeti prelasku na čisto, kružno, energetski učinkovito i

⁴ SL C, , str. . .

⁵ SL C, , str. . .

⁶ Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2007 (SL L 347, 20.12.2013., str. 185.).

⁷ Izvješće o evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

niskouglično gospodarstvo koje je otporno na klimatske promjene, zaštititi i poboljšanju kvalitete okoliša te zaustavljanju i smanjenju gubitka biološke raznolikosti, bilo izravnim intervencijama ili podrškom uključivanju tih ciljeva u druge politike.

- (4) Unija je predana razvoju sveobuhvatnog odgovora na ciljeve održivog razvoja UN-ova Programa održivog razvoja do 2030. u kojima se naglašava suštinska veza između upravljanja prirodnim resursima da bi se osigurala njihova dugoročna dostupnost, usluga ekosustava, njihove poveznice sa zdravljem ljudi te održivog i društveno uključivog gospodarskog rasta. U tom smislu Program bi trebao uvelike doprinijeti i gospodarskom razvoju i socijalnoj koheziji.
- (5) Program bi trebao pridonijeti održivom razvoju i ostvarenju ciljeva iz zakonodavstva, strategija, planova i međunarodnih obveza Unije koji se odnose na okoliš i klimu te onih koji su relevantni za čistu energiju, a posebno iz UN-ova Programa održivog razvoja do 2030.⁸, Konvencije o biološkoj raznolikosti⁹ i Pariškog sporazuma donesenog u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama¹⁰ („Pariški sporazum o klimatskim promjenama”).
- (6) Za postizanje sveobuhvatnih ciljeva posebno je važna provedba Paketa za kružno gospodarstvo¹¹, Okvira klimatske i energetske politike do 2030.^{12,13,14}, zakonodavstva Unije o okolišu¹⁵, kao i povezanih politika^{16,17,18,19,20}.
- (7) Ispunjavanje obveza Unije prema Pariškom sporazumu o klimatskim promjenama zahtijeva preobrazbu Unije u energetske učinkovito i niskouglično društvo koje je otporno na klimatske promjene. To pak zahtijeva aktivnosti, s posebnim naglaskom na sektore koji najviše pridonose sadašnjim razinama emisija CO₂ i onečišćenja, koje pridonose provedbi okvira klimatske i energetske politike do 2030. i integriranih nacionalnih energetske i klimatske planova država članica te pripremi za klimatsku i energetske strategiju Unije do sredine stoljeća i dugoročno. Program bi trebao uključiti i mjere koje pridonose provedbi politike Unije za prilagođavanje klimatskim promjenama da bi se smanjila osjetljivost na negativne učinke tih promjena.
- (8) Prelazak na čistu energiju ključni je doprinos ublažavanju klimatskih promjena s dodatnim koristima za okoliš. Aktivnosti za izgradnju kapaciteta koji podržavaju prelazak na čistu energiju, koje su do 2020. financirane u sklopu programa Obzor 2020., trebalo bi uključiti u Program jer njihov cilj nije financiranje izvrsnosti i nastanak inovacija, već olakšavanje prihvaćanja tehnologije koja je već dostupna na

⁸ Program do 2030., Rezolucija koju je usvojila Glavna skupština Ujedinjenih naroda 25. rujna 2015.

⁹ 93/626/EEZ: Odluka Vijeća od 25. listopada 1993. o sklapanju Konvencije o biološkoj raznolikosti, (SL L 309, 13.12.1993., str. 1.).

¹⁰ SL L 282, 19.10.2016., str. 4.

¹¹ COM(2015) 614 final, 2.12.2015.

¹² Okvir klimatske i energetske politike do 2030., COM(2014) 15, 22.1.2014.

¹³ Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama, COM(2013) 216, 16.4.2013.

¹⁴ Paket „Čista energija za sve Europljane”, COM (2016) 860, 30.11.2016.

¹⁵ Akcijski plan za prirodu, ljude i gospodarstvo COM(2017) 198, 27.4.2017.

¹⁶ Program Čisti zrak za Europu, COM(2013) 918.

¹⁷ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.).

¹⁸ Tematska strategija za zaštitu tla, COM(2006) 231.

¹⁹ Strategija za mobilnost s niskom razinom emisije, COM/2016/0501 final.

²⁰ Akcijski plan za infrastrukturu za alternativna goriva u skladu s člankom 10. stavkom 6. Direktive 2014/94/EU, 8.11.2017.

tržištu, a koja će pridonijeti ublažavanju klimatskih promjena. Uvrštavanje tih aktivnosti izgradnje kapaciteta u Program otvara mogućnosti za sinergije između potprograma i povećava ukupnu dosljednost financiranja Unije. Zbog toga bi trebalo prikupiti i širiti podatke o prihvaćanju postojećih rješenja za istraživanja i inovacije u projektima u okviru programa LIFE, uključujući one iz programa Obzor Europa i programa koji su mu prethodili.

- (9) Prema procjenama učinka zakonodavstva za čistu energiju za ostvarenje energetske ciljeva Unije do 2030. bit će potrebna dodatna ulaganja u iznosu od 177 milijardi EUR godišnje u razdoblju 2021. – 2030. Najveći nerazmjeri odnose se na ulaganja u dekarbonizaciju zgrada (energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije manjeg opsega), pri čemu kapital treba usmjeriti na projekte krajnje decentralizirane prirode. Jedan od ciljeva potprograma Prelazak na čistu energiju jest izgradnja kapaciteta za razvoj i kumuliranje projekata, čime se pridonosi i apsorpciji sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) i potiču ulaganja u čistu energiju također se koristeći financijskim instrumentima dostupnima u okviru fonda InvestEU.
- (10) Sinergije s programom Obzor Europa trebale bi osigurati prepoznavanje i utvrđivanje potreba za istraživanjem i inovacijama radi suočavanja s izazovima u području okoliša, klime i energetike u EU-u tijekom procesa strateškog planiranja istraživanja i razvoja programa Obzor Europa. LIFE bi trebao i nadalje djelovati kao katalizator za provođenje politike i zakonodavstva EU-a u području okoliša, klime i čiste energije, uključujući prihvaćanjem i primjenom rezultata istraživanja i inovacija iz programa Obzor Europa te pružanjem pomoći pri njihovoj primjeni u većem opsegu ako se time može pomoći u rješavanju pitanja u području okoliša, klime ili prelaska na čistu energiju. Europsko vijeće za inovacije u okviru Obzora Europa može osigurati podršku povećanju broja i komercijalizaciji novih revolucionarnih ideja koje mogu nastati kao rezultat provedbe projekata iz programa LIFE.
- (11) Za djelovanje za koje je dobiven doprinos u okviru Programa može se dobiti doprinos i iz nekog drugog programa Unije, uz uvjet da ne pokrivaju iste troškove. Revizija djelovanja za koje se dobivaju kumulativna financijska sredstva iz različitih programa Unije provodi se samo jednom, a obuhvaća sve programe u okviru tih aktivnosti i pravila koja se na njih odnose.
- (12) Najnoviji paket preispitivanja provedbe politika Unije²¹ koje se odnose na okoliš ukazuje na to da je potreban znatan napredak da bi se ubrzala provedba pravne stečevine Unije u području okoliša i pojačala integracija ciljeva koji se odnose na okoliš i klimu u druge politike. Program bi stoga trebao djelovati kao katalizator za postizanje potrebnog napretka razvojem, ispitivanjem i reproduciranjem novih pristupa; podrškom razvoju, praćenju i preispitivanju politika; povećanjem uključenosti dionika; mobiliziranjem ulaganja u okviru svih programa ulaganja Unije ili drugih financijskih izvora i podrškom aktivnostima za prevladavanje različitih prepreka učinkovitoj provedbi ključnih planova koji se zahtijevaju zakonodavstvom o okolišu.
- (13) Zaustavljanje i smanjenje gubitka biološke raznolikosti, uključujući u morskim ekosustavima, zahtijeva podršku razvoju, provedbi, primjeni i ocjenjivanju relevantnog zakonodavstva i politika Unije, uključujući Strategiju EU-a o biološkoj

²¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Pregled aktivnosti u području okoliša u EU-u: Zajednički izazovi i kako suradnjom postići bolje rezultate (COM/2017/063 final).

raznolikosti do 2020.²², Direktivu Vijeća 92/43/EEZ²³ i Direktivu 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća²⁴ te Uredbu (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća²⁵, posebice izradom baze znanja za razvoj i provedbu politika te osmišljavanjem, ispitivanjem, demonstracijom i primjenom najboljih praksi i rješenja u manjem opsegu ili prilagođenih posebnim lokalnim, regionalnim ili nacionalnim kontekstima, uključujući integrirane pristupe za primjenu okvira prioriternih mjera pripremljenih na temelju Direktive 92/43/EEZ. Unija bi trebala pratiti i svoje rashode koji se odnose na biološku raznolikost radi ispunjavanja obveze izvješćivanja u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti. Trebalo bi ispuniti i zahtjeve za praćenje ostaloga relevantnog zakonodavstva Unije.

- (14) Nedavne ocjene i procjene, uključujući preispitivanje Strategije EU-a o biološkoj raznolikosti do 2020. u sredini provedbenog razdoblja i provjeru primjerenosti zakonskih propisa o prirodi, ukazuju da je jedan od glavnih temeljnih uzroka za nedostatnu provedbu zakonodavstva Unije o prirodi i strategije za biološku raznolikost manjak odgovarajućeg financiranja. Glavni instrumenti financiranja Unije, uključujući [Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo], mogu znatno pridonijeti ispunjenju tih potreba. Program može dodatno poboljšati učinkovitost takvog uključivanja putem strateških projekata za prirodu namijenjenih poticanju provedbe zakonodavstva i politika Unije koji se odnose na prirodu i biološku raznolikost, uključujući aktivnosti koje su utvrđene u okvirima prioriternih mjera izrađenima u skladu s Direktivom Vijeća 92/43/EEZ. Strateški projekti za prirodu trebali bi podupirati akcijske programe u državama članicama radi uključivanja relevantnih ciljeva koji se odnose na prirodu i biološku raznolikost u ostale politike i programe financiranja, osiguravajući time mobilizaciju odgovarajućih sredstva za provedbu tih politika. U okviru svojih strateških planova za zajedničku poljoprivrednu politiku države članice mogu odlučiti o korištenju određenog dijela sredstava dodijeljenih iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj radi snažnije podrške aktivnostima koje dopunjavaju strateške projekte za prirodu kako je određeno ovom Uredbom.
- (15) Dobrovoljni program za biološku raznolikost i usluge ekosustava europskih prekomorskih teritorija (BEST) promiče očuvanje biološke raznolikosti, uključujući morsku biološku raznolikost, te održivo korištenje sustava ekosustava, uključujući pristup prilagodbi klimatskim promjenama i ublažavanju njihovih posljedica temeljen na ekosustavima u najudaljenijim regijama Unije i prekomorskim zemljama i područjima. BEST je pridonio podizanju svijesti o ekološkoj važnosti najudaljenijih regija i prekomorskih zemalja i teritorija za očuvanje globalne biološke raznolikosti. U ministarskim izjavama 2017. i 2018. prekomorske zemlje i područja izrazili su zahvalnost za taj program dodjele manjih iznosa bespovratnih sredstava za biološku raznolikost. Primjereno je omogućiti da se iz Programa nastave financirati manji iznosi bespovratnih sredstava za biološku raznolikost i u najudaljenijim regijama i prekomorskim zemljama i područjima.

²² COM(2011) 244 final.

²³ Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.).

²⁴ Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7.).

²⁵ Uredba (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta (SL L 317, 4.11.2014., str. 35.).

- (16) Promicanje kružnoga gospodarstva zahtijeva promjenu mentaliteta u smislu dizajna, proizvodnje, potrošnje i zbrinjavanja materijala i proizvoda, uključujući plastiku. Program bi trebao pridonijeti prelasku na model kružnoga gospodarstva putem financijske podrške namijenjene različitim akterima (poduzećima, javnim tijelima i potrošačima), posebice primjenom, razvojem i reproduciranjem najboljih tehnologija, praksi i rješenja prilagođenih posebnim lokalnim, regionalnim i nacionalnim kontekstima, uključujući putem integriranih pristupa za provedbu planova za gospodarenje otpadom i sprječavanje nastanka otpada. Podržavanjem provedbe strategije za plastiku mogu se poduzeti mjere za rješavanje problema otpada u moru.
- (17) Dugoročni cilj Unije za politiku koja se odnosi na čist zrak jest postizanje razina kvalitete zraka koje ne uzrokuju znatne negativne učinke i rizike po zdravlje ljudi. Javna svijest o zagađenju zraka je visoka i građani očekuju djelovanje nadležnih tijela. Direktiva (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća²⁶ naglašava ulogu koju financiranje Unije može imati u ostvarenju ciljeva koji se odnose na čisti zrak. Stoga bi Program trebao podržavati projekte, uključujući strateške integrirane projekte, koji imaju potencijal za poticanje javnih i privatnih sredstava, potencijal da budu ogledni primjeri dobrih praksi i katalizatori provedbe planova i zakonodavstva koji se odnose na kvalitetu zraka na lokalnoj, regionalnoj, višeregionalnoj, nacionalnoj i transnacionalnoj razini.
- (18) Direktivom 2000/60/EZ utvrđen je okvir za zaštitu površinskih voda, obalnih voda, prijelaznih voda i podzemnih voda Unije. Ciljeve Direktive podupire Plan zaštite europskih vodnih resursa²⁷ kojim se poziva na bolju provedbu i veću integraciju ciljeva vodne politike u druga područja politike. Program bi stoga trebao podupirati projekte koji pridonose učinkovitoj provedbi Direktive 2000/60/EZ i drugog zakonodavstva Unije o vodama koje pridonosi postizanju dobrog stanja vodnih tijela Unije primjenom, razvojem i reproduciranjem najboljih praksi te mobiliziranjem dopunskih mjera u sklopu drugih programa i izvora financiranja Unije.
- (19) Zaštita i obnova morskog okoliša jedan je od ukupnih ciljeva politike Unije u području okoliša. Program bi trebao podržavati sljedeće: upravljanje, očuvanje, obnovu i praćenje biološke raznolikosti i morskih ekosustava, posebice na morskim područjima mreže Natura 2000, te zaštitu vrsta u skladu s okvirima prioritarnih mjera izrađenima u skladu s Direktivom 92/43/EEZ; postizanje dobrog stanja okoliša u skladu s Direktivom 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća²⁸; promicanje čistih i zdravih mora; provedbu europske strategije za plastiku u kružnom gospodarstvu, osobito radi rješavanja problema izgubljenog ribolovnog alata i otpada u moru; promoviranje uključenja Unije u međunarodno upravljanje oceanima koje je ključno za postizanje ciljeva iz UN-ova Programa održivog razvoja do 2030. te za očuvanje zdravih oceana za buduće generacije. Strateški integrirani projekti i strateški projekti za prirodu u okviru ovog Programa trebali bi uključivati relevantne aktivnosti namijenjene zaštititi morskog okoliša.

²⁶ Direktiva (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćujućih tvari, o izmjeni Direktive 2003/35/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2001/81/EZ (SL L 344, 17.12.2016., str. 1.).

²⁷ COM(2012) 673 final.

²⁸ Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji) (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.).

- (20) Za bolje upravljanje okolišem, klimatskim promjenama i povezanim pitanjima prelaska na čistu energiju potrebna je uključenost civilnog društva podizanjem razine osviještenosti javnosti, angažman potrošača i veća uključenost dionika, uključujući nevladine organizacije, u savjetovanje o povezanim politikama i njihovoj provedbi.
- (21) Iako bi poboljšanje upravljanja na svim razinama trebao biti međusektorski cilj za sve potprograme Programa, Program bi trebao podržavati razvoj i provedbu horizontalnog zakonodavstva o upravljanju okolišem, uključujući zakonodavstvo kojim se provodi Konvencija Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima koja se odnose na okoliš²⁹.
- (22) Program bi trebao pripremiti i podupirati tržišne subjekte za pomak prema čistom, kružnom i energetski učinkovitom gospodarstvu s niskim emisijama ugljika koje je otporno na klimatske promjene ispitivanjem novih poslovnih prilika, unapređivanjem stručnih vještina, olakšavanjem pristupa potrošača održivim proizvodima i uslugama, uključivanjem i osnaživanjem utjecajnih osoba i ispitivanjem novih metoda prilagodbe postojećih procesa i poslovnog okruženja. Potrebno je promicati prihvaćanje javnosti i angažiranje potrošača kako bi se podržalo šire prihvaćanje održivih rješenja na tržištu.
- (23) Na razini Unije velika ulaganja u djelovanja koja se odnose na okoliš i klimu primarno financiraju veliki programi financiranja Unije (uključivanje). U kontekstu svoje katalitičke uloge, strateški integrirani projekti i strateški projekti za prirodu koji će se razviti u sklopu Programa trebali bi potpomognuti prilike za financiranje u sklopu tih programa financiranja i drugih izvora sredstava kao što su nacionalni fondovi te stvarati sinergije.
- (24) Odražavajući važnost rješavanja pitanja klimatskih promjena u skladu s obvezama Unije da provede Pariški sporazum i ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda, ovaj će Program pridonijeti uključivanju klimatskih aktivnosti i postizanju općeg cilja od 25 % proračunskih rashoda EU-a za podupiranje klimatskih ciljeva. Očekuje se da će aktivnosti iz ovoga programa pridonijeti klimatskim ciljevima sa 61 % od ukupne financijske omotnice Programa. Relevantne aktivnosti utvrdit će se tijekom pripreme i provedbe Programa i ponovo ocijeniti u okviru relevantnih procesa evaluacija i preispitivanja.
- (25) S obzirom na članak 349. UFEU-a te posebne potrebe i ranjivosti najudaljenijih regija tijekom provedbe Programa trebalo bi posvetiti posebnu pozornost strategiji za najudaljenije regije³⁰. Osim politika okoliša i klime te onih koje su relevantne za prelazak na čistu energiju, u obzir bi trebalo uzeti i ostale politike Unije.
- (26) Radi podrške provedbi Programa Komisija bi trebala surađivati s nacionalnim kontaktnim točkama, organizirati seminare i radionice, objavljivati popise projekata financiranih u sklopu Programa te provoditi druge aktivnosti radi širenja rezultata projekta i olakšavanja razmjene iskustva, znanja i najboljih praksi te reproduciranja rezultata projekata diljem Unije. Te bi aktivnosti posebno trebale biti namijenjene državama članicama s niskom razinom iskorištenosti sredstava te bi trebale olakšati komunikaciju i suradnju između korisnika projekta, podnositelja ili dionika završenih projekata i projekata u tijeku u istom području.

²⁹ SL L 124, 17.5.2005., str. 4.

³⁰ COM(2017) 623 final

- (27) Kako bi olakšali suradnju između država članica i imali jedinstvenu ulogu u izvršavanju zakonodavstva Unije u području zaštite okoliša, osnovani su Mreža Europske unije za primjenu i provedbu zakona o okolišu (IMPEL), Europska mreža državnih odvjetnika u području okoliša (ENPE) i Forum sudaca Europske unije u području okoliša (EUFJE). Oni u velikoj mjeri pridonose jačanju dosljednosti provedbe i izvršavanja zakonodavstva Unije o okolišu širom Unije, sprječavajući narušavanje tržišnog natjecanja, kao i poboljšanje kvalitete inspekcijskog nadzora okoliša i mehanizama za izvršavanje zakonodavstva sustavom umrežavanja na razini Unije i država članica, osiguravanjem razmjene informacija i iskustava na različitim administrativnim razinama, kao i osposobljavanjem i detaljnim raspravama o problematici okoliša i aspektima izvršavanja zakonodavstva, uključujući praćenje i postupke izdavanja dozvola. S obzirom na njihov doprinos ciljevima Programa primjereno je odobriti dodjelu bespovratnih sredstava IMPEL-u, ENPE-u i EUFJE-u bez poziva na podnošenje prijedloga kako bi se nastavilo podupiranje aktivnosti ovih udruga. U skladu s općim uvjetima Financijske uredbe poziv nije potreban u drugim slučajevima, na primjer za tijela koja imenuju države članice i koja rade pod njihovom odgovornošću ako su te države članice utvrđene kao korisnici bespovratnih sredstava zakonodavnim aktom Unije.
- (28) Primjereno je utvrditi financijsku omotnicu za Program, koja predstavlja primarni referentni iznos u smislu točke 17. Međuinstitucionalnog sporazuma od 2. prosinca 2013. između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije o proračunskoj disciplini, o suradnji u vezi s proračunskim pitanjima i o dobrom financijskom upravljanju³¹, za Europski parlament i Vijeće tijekom godišnjeg proračunskog postupka.
- (29) Na ovu se Uredbu primjenjuju horizontalna financijska pravila koja su Europski parlament i Vijeće donijeli na temelju članka 322. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Ta su pravila utvrđena u Financijskoj uredbi i njima se posebno određuje postupak utvrđivanja i izvršenja proračuna putem bespovratnih sredstava, javne nabave, nagrada i neizravnog izvršenja te se osiguravaju provjere odgovornosti financijskih aktera. Pravila donesena na temelju članka 322. UFEU-a odnose se i na zaštitu proračuna Unije u slučaju općih nedostataka u pogledu vladavine prava u državama članicama, budući da je poštovanje vladavine prava bitan preduvjet za dobro financijsko upravljanje i djelotvorno financiranje sredstvima EU-a.
- (30) U skladu s Financijskom uredbom, Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća³² te uredbama Vijeća (Euratom, EZ) br. 2988/95³³, (Euratom, EZ) br. 2185/96³⁴ i (EU) 2017/1939³⁵, financijski interesi Unije trebaju se štiti razmjernim mjerama, među ostalim i sprečavanjem, otkrivanjem, ispravljanjem i istragom nepravilnosti i prijevara, povratom izgubljenih, pogrešno plaćenih ili

³¹ SL C 373, 20.12.2013., str. 1.

³² Uredba (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 (SL L 248, 18.9.2013., str. 1.).

³³ Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95 od 18. prosinca 1995. o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica (SL L 312, 23.12.1995., str. 1.).

³⁴ Uredba Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevara i ostalih nepravilnosti (SL L 292, 15.11.1996., str. 2.).

³⁵ [Puni naslov + podaci o SL L].

nepravilno upotrijebljenih sredstava te, prema potrebi, izricanjem administrativnih sankcija. Konkretno, u skladu s Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 i Uredbom (Euratom, EZ) br. 2185/96 Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF) može provoditi istrage, uključujući provjere i inspekcije na terenu, kako bi se ustanovilo je li došlo do prijevара, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti kojom se šteti financijskim interesima Unije. U skladu s Uredbom (EU) 2017/1939 Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) može provoditi istrage i kazneni progon za prijevара i druge nezakonite aktivnosti kojima se šteti financijskim interesima Unije, kako je predviđeno u Direktivi (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća³⁶. U skladu s Financijskom uredbom svaka osoba ili subjekt koji primaju sredstva Unije moraju u potpunosti surađivati u zaštiti financijskih interesa Unije i dodijeliti Komisiji, OLAF-u, Uredu europskog javnog tužitelja (EPPO) i Europskom revizorskom sudu (ERS) nužna prava i pristup te se pobrinuti da sve treće strane koje su uključene u izvršavanje sredstava Unije osiguraju jednakovrijedna prava.

- (31) Oblike financiranja i načine provedbe trebalo bi odabrati na temelju toga koliko je njima moguće postići posebne ciljeve djelovanja i ostvariti rezultate, uzimajući u obzir posebice troškove kontrola, administrativno opterećenje i očekivani rizik od neusklađenosti. U slučaju bespovratnih sredstava to bi trebalo uključiti uzimanje u obzir korištenja paušalnih iznosa, fiksnih stopa i troškova po jedinici.
- (32) Financijski instrumenti i proračunska jamstva trebala bi obuhvatiti i ciljeve politika Programa u skladu s komponentama politike [...] fonda InvestEU.
- (33) U skladu s člankom 94. Odluke Vijeća 2013/755/EU³⁷ subjekti s boravištem odnosno poslovnim nastanom u prekomorskim zemljama i područjima ispunjavaju uvjete za financiranje, podložno pravilima i ciljevima Programa i mogućem režimu koji se primjenjuje na državu članicu s kojom su relevantna prekomorska zemlja ili područje povezani. Sudjelovanje tih subjekata u ovom Programu trebalo bi se usmjeriti prvenstveno na projekte u sklopu potprograma Priroda i biološka raznolikost.
- (34) Program bi trebao biti otvoren trećim zemljama u skladu sa sporazumima između Unije i tih zemalja o posebnim uvjetima njihova sudjelovanja.
- (35) Treće zemlje koje su članice Europskog gospodarskog prostora (EGP) mogu sudjelovati u programima Unije u okviru suradnje uspostavljene u skladu sa Sporazumom o EGP-u čime se osigurava provedba programâ na temelju odluke prema tome sporazumu. Treće zemlje mogu sudjelovati i na temelju drugih pravnih instrumenta. U Uredbu bi trebalo uvrstiti posebnu odredbu kojom bi se jamčila potrebna prava i pristup odgovornome ovlaštenom službeniku, Europskom uredu za borbu protiv prijevара (OLAF) kao i Europskom revizorskom sudu da na sveobuhvatan način izvršavaju svoje nadležnosti.
- (36) U skladu s točkama 22. i 23. Međuinstitucijskog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. postoji potreba za evaluacijom ovoga Programa na temelju informacija prikupljenih u okviru posebnih zahtjeva praćenja, izbjegavajući pritom pretjeranu regulaciju i administrativno opterećenje, posebno u odnosu na državu članicu. Ti zahtjevi mogu, po potrebi, uključivati mjerljive pokazatelje kao

³⁶ Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevара počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima (SL L 198, 28.7.2017., str. 29.).

³⁷ Odluka Vijeća 2013/755/EU od 25. studenoga 2013. o pridruživanju prekomorskih zemalja i područja Europskoj uniji (Odluka o prekomorskom pridruživanju) (SL L 344, 19.12.2013., str. 1.).

osnovu za vrednovanje učinaka Programa na terenu. Potpuni učinak Programa ostvaruje se neizravnim, dugoročnim i teško mjerljivim doprinosima kako bi se postigao cijeli niz ciljeva Unije povezanih s okolišem i klimom. Za praćenje Programa izravnim pokazateljima ostvarenja i zahtjevima praćenja utvrđenima ovom Uredbom trebalo bi dodati skup posebnih pokazatelja na razini projekta koji se opisuju u programu rada ili pozivu na dostavu prijedloga, između ostaloga, u odnosu na mrežu Natura 2000 i emisije određenih onečišćujućih tvari u atmosferi.

- (37) Kako bi se omogućilo preispitivanje pokazatelja, ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije trebalo bi delegirati Komisiji radi izmjene i dopune pokazatelja koji će se koristiti u svrhu izvješćivanja o napretku Programa u postizanju njegovih općih i posebnih ciljeva, posebice s obzirom na njihovu usklađenost s pokazateljima utvrđenima za druge programe Unije. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na stručnoj razini, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonskih propisa od 13. travnja 2016. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (38) Budući da države članice ne mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti ciljeve ove Uredbe, posebno doprinos održivom razvoju i ostvarenju ciljeva zakonodavstva, strategija, planova i međunarodnih obveza koji se odnose na okoliš i klimu kao i onih koji su relevantni za čistu energiju, ali se zbog opsega ili učinka ove Uredbe mogu na bolji način ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti iz članka 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (39) Uredbu (EU) br. 1293/2013 trebalo bi stoga staviti izvan snage,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. Predmet

Ovom se Uredbom uspostavlja Program za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) („Program”). Njome se određuju ciljevi Programa, proračun za razdoblje 2021. – 2027., oblici financiranja koje osigurava Unija i pravila za osiguravanje tog financiranja.

Članak 2. Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) „strateški projekti za prirodu” znači projekti kojima se podupire postizanje ciljeva Unije koji se odnose na prirodu i biološku raznolikost provedbom usklađenih

programa djelovanja u državama članicama radi uključivanja tih ciljeva i prioriteta u druge politike i instrumente financiranja, uključujući putem koordinirane provedbe okvira prioriternih mjera utvrđenih u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;

- (2) „strateški integrirani projekti” znači projekti kojima se na regionalnoj, višeregionalnoj, nacionalnoj ili transnacionalnoj razini provode strategije ili akcijski planovi koji se odnose na okoliš i klimu, koje su razvila nadležna tijela država članica i nalažu ih posebne politike i zakonodavstvo Unije za okoliš ili klimu ili politike i zakonodavstvo koji su relevantni za čistu energiju, ujedno osiguravajući uključenost dionika i promičući koordinaciju s barem još jednim izvorom financiranja na razini Unije ili na nacionalnoj ili privatnoj razini te njegovu mobilizaciju;
- (3) „projekti tehničke pomoći” znači projekti kojima se podupire razvoj kapaciteta za sudjelovanje u standardnim projektima djelovanja, priprema strateških integriranih projekata, priprema za pristup drugim financijskim instrumentima Unije ili drugim mjerama potrebnima za pripremu primjene u širem opsegu ili reproduciranja rezultata iz drugih projekata financiranih iz Programa, programa koji su mu prethodili ili drugih programa Unije, u vidu provedbe ciljeva iz članka 3.;
- (4) „standardni projekti djelovanja” znači projekti, osim strateških integriranih projekata, strateških projekata za prirodu ili projekata tehničke pomoći, kojima se ostvaruju posebni ciljevi Programa iz članka 3. stavka 2.;
- (5) „operacije mješovitog financiranja” znači djelovanja financirana iz proračuna Unije, među ostalim u okviru mehanizama za mješovito financiranje u skladu s člankom 2. stavkom 6. Uredbe (EU, Euratom) 2018/... („Financijska uredba”), u kojima se kombiniraju bespovratni oblici potpore i/ili financijski instrumenti iz proračuna Unije i povratni oblici potpore iz razvojnih ili drugih javnih financijskih institucija te komercijalnih financijskih institucija i ulagatelja;
- (6) „pravni subjekt” znači bilo koja fizička osoba ili pravna osoba osnovana i priznata kao takva u skladu s nacionalnim pravom, pravom Unije ili međunarodnim pravom, koja ima pravnu osobnost i koja može, djelujući u svoje ime, izvršavati prava i preuzimati obveze, ili subjekt bez pravne osobnosti u skladu s člankom 190. stavkom 2. točkom (c) Financijske uredbe.

Članak 3.

Ciljevi Programa

1. Opći je cilj Programa doprinijeti pomaku prema čistom, kružnom, energetski učinkovitom i niskougljičnom gospodarstvu koje je otporno na klimatske promjene, uključujući putem prelaska na čistu energiju, zaštiti i poboljšanju kvalitete okoliša te zaustavljanju i smanjenju gubitka biološke raznolikosti, čime pridonosi održivom razvoju.
2. Program ima sljedeće posebne ciljeve:
 - (a) razvijanje, demonstriranje i promoviranje inovativnih tehnika i pristupa za ostvarenje ciljeva zakonodavstva i politika Unije o djelovanju u području okoliša i klime, uključujući i prelazak na čistu energiju, te doprinos primjeni najboljih praksi u odnosu na prirodu i biološku raznolikost;
 - (b) podupiranje izrade, provedbe, praćenja i izvršavanja relevantnog zakonodavstva i politika Unije, što uključuje poboljšanje upravljanja

povećanjem kapaciteta javnih i privatnih subjekata i uključenosti civilnog društva;

- (c) poticanje opsežnog uvođenja uspješnih tehničkih rješenja i onih koja se odnose na politiku radi provođenja relevantnog zakonodavstva i politika Unije reproduciranjem rezultata, integriranjem povezanih ciljeva u druge politike te prakse javnog i privatnog sektora, mobiliziranjem ulaganja i poboljšanim pristupom financiranju.

Članak 4. Struktura programa

Program je strukturiran kako slijedi:

- (1) područje Okoliš koje obuhvaća:
 - (a) potprogram Priroda i biološka raznolikost;
 - (b) potprogram Kružno gospodarstvo i kvaliteta života;
- (2) područje Klimatske aktivnosti koje obuhvaća:
 - (a) potprogram Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama;
 - (b) potprogram Prelazak na čistu energiju.

Članak 5. Proračun

1. Financijska omotnica za provedbu Programa za razdoblje od 2021. do 2027. iznosi 5 450 000 000 EUR u tekućim cijenama.
2. Indikativna raspodjela iznosa iz stavka 1.:
 - (a) 3 500 000 000 EUR za područje Okoliš, od čega
 - (1) 2 150 000 000 EUR za potprogram Priroda i biološka raznolikost te
 - (2) 1 350 000 000 EUR za potprogram Kružno gospodarstvo i kvaliteta života;
 - (b) 1 950 000 000 EUR za područje Klimatske aktivnosti, od čega
 - (1) 950 000 000 EUR za potprogram Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama te
 - (2) 1 000 000 000 EUR za potprogram Prelazak na čistu energiju.
3. Iznosima iz stavaka 1. i 2. ne dovode se u pitanje odredbe o fleksibilnosti iz Uredbe (EU) ... Europskog parlamenta i Vijeća³⁸ [nova Uredba o višegodišnjem financijskom okviru] i Financijske uredbe.
4. Iznos iz stavka 1. može se upotrijebiti za tehničku i administrativnu pomoć za provedbu Programa, kao što su aktivnosti pripreme, praćenja, kontrole, revizije i evaluacije, uključujući korporativne informacijske sustave.
5. Programom se mogu financirati aktivnosti koje provodi Komisija kako bi podržala pripremu, provedbu i uključivanje zakonodavstva i politike Unije za okoliš ili klimu

³⁸ [Molimo umetnuti puni naslov i podatke o SL-u]

ili onih koji su relevantni za prelazak na čistu energiju radi postizanja ciljeva iz članka 3. Te aktivnosti mogu uključivati:

- (a) informiranje i komunikaciju, uključujući kampanje jačanja osviještenosti. Financijska sredstva dodijeljena za komunikacijske aktivnosti u skladu s ovom Uredbom također obuhvaćaju institucionalnu komunikaciju o političkim prioritetima Unije, kao i o statusu provedbe i prijenosa zakonodavstva Unije koje se odnosi na okoliš ili klimu ili koje je relevantno za čistu energiju;
- (b) studije, istraživanja, modeliranje i pripremu scenarija;
- (c) pripremu, provedbu, praćenje, provjeru i evaluaciju projekata koji se ne financiraju iz Programa, politika, programâ i zakonodavstva;
- (d) radionice, konferencije i sastanke;
- (e) umrežavanje i platforme najboljih praksi;
- (f) ostale aktivnosti.

Članak 6. Treće zemlje pridružene Programu

1. Program je otvoren za sljedeće treće zemlje:
 - (a) članice Europskog udruženja za slobodnu trgovinu (EFTA) koje su članice Europskog gospodarskog prostora (EGP) u skladu s uvjetima utvrđenima u Sporazumu o EGP-u;
 - (b) zemlje pristupnice, zemlje kandidatkinje i potencijalni kandidati u skladu s općim načelima i općim uvjetima sudjelovanja tih zemalja u programima Unije uspostavljenima u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Vijeća o pridruživanju ili sličnim ugovorima te u skladu s posebnim uvjetima utvrđenima u sporazumima između Unije i tih zemalja;
 - (c) zemlje na koje se odnosi europska politika susjedstva u skladu s općim načelima i općim uvjetima sudjelovanja tih zemalja u programima Unije uspostavljenima u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Vijeća o pridruživanju ili sličnim ugovorima te u skladu s posebnim uvjetima utvrđenima u sporazumima između Unije i tih zemalja;
 - (d) ostale treće zemlje u skladu s uvjetima iz posebnih sporazuma o sudjelovanju određene treće zemlje u bilo kojem Unijinu programu ako se tim sporazumom
 - jamči pravedna ravnoteža u smislu doprinosa te treće zemlje i koristi koje ostvaruje sudjelovanjem u programima Unije,
 - utvrđuju uvjeti sudjelovanja u programima, uključujući obračun financijskih doprinosa pojedinačnim programima i administrativnih troškova tih programa. Ti doprinosi smatraju se namjenskim prihodima u skladu s člankom [21. stavkom 5.] Financijske uredbe,
 - trećoj zemlji ne dodjeljuje ovlast za odlučivanje o programu,
 - jamči da Unija ima pravo osigurati dobro financijsko upravljanje i štiti svoje financijske interese.
2. Ako treća zemlja sudjeluje u programu na temelju odluke u skladu s međunarodnim sporazumom ili nekoga drugog pravnog instrumenta, tada ta treća zemlja jamči

potrebna prava i pristup koji su potrebni odgovornome ovlaštenom službeniku, Europskom uredu za borbu protiv prijevара (OLAF) i Europskom revizorskom sudu da na sveobuhvatan način izvršavaju svoje nadležnosti. U slučaju OLAF-a ta prava obuhvaćaju pravo na provođenje istraga, uključujući provjere i inspekcije na terenu predviđene Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF).

Članak 7.

Sinergije s drugim programima Unije

Program se provodi na način koji osigurava njegovu usklađenost s Europskim fondom za regionalni razvoj, Europskim socijalnim fondom+, Kohezijskim fondom, Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj i Europskim fondom za pomorstvo i ribarstvo, programom Obzor Europa, Instrumentom za povezivanje Europe i fondom InvestEU, kako bi se stvorile sinergije, posebice u pogledu strateških projekata za prirodu i strateških integriranih projekata, te radi potpore prihvaćanju na tržištu i reproduciranju rješenja razvijenih u okviru Programa.

Članak 8.

Provedba i oblici financiranja Unije

1. Program se provodi u okviru izravnog upravljanja u skladu s Financijskom uredbom ili neizravnog upravljanja s tijelima navedenima u članku [61. stavku 1. točki (c)] Financijske uredbe.
2. Programom se može omogućiti financiranje u bilo kojem obliku navedenom u Financijskoj uredbi, posebice u obliku bespovratnih sredstava, nagrada i javne nabave. Njime se može omogućiti financiranje i u obliku financijskih instrumenata u okviru operacija mješovitog financiranja.

POGLAVLJE II. PRIHVATLJIVOST

Članak 9.

Bespovratna sredstva

Bespovratna sredstva u okviru Programa dodjeljuju se te se njima upravlja u skladu s glavom VIII. Financijske uredbe.

Članak 10.

Prihvatljiva djelovanja

1. Samo djelovanja kojima se provode ciljevi navedeni u članku 3. prihvatljiva su za financiranje.
2. Bespovratnim sredstvima mogu se financirati sljedeće vrste djelovanja:
 - (a) strateški projekti za prirodu u sklopu potprograma iz točke 1.(a) iz članka 4.;
 - (b) strateški integrirani projekti u sklopu potprograma iz točaka 1.(b), 2.(a) i 2.(b) iz članka 4.;
 - (c) projekti tehničke podrške;
 - (d) standardni projekti djelovanja;

- (e) druga djelovanja potrebna za postizanje općih ciljeva utvrđenih u članku 3. stavku 1.
3. Projekti u sklopu potprograma Priroda i biološka raznolikost koji se odnose na upravljanje, obnovu i praćenje područja mreže Natura 2000 u skladu s direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ podupiru se u skladu s okvirima prioriternih mjera utvrđenih u skladu s Direktivom 92/43/EEZ.
 4. Bespovratnim sredstvima mogu se financirati aktivnosti izvan Unije pod uvjetom da se projektom namjeravaju ostvariti ciljevi Unije u području okoliša i klime te su aktivnosti izvan Unije potrebne za osiguranje djelotvornosti intervencija provedenih na državnim područjima država članica.
 5. Bespovratnim sredstvima za poslovanje podupire se rad neprofitnih subjekata koji su uključeni u razvoj, provedbu i primjenu politike i zakonodavstva Unije i koji su primarno aktivni u području okolišnih ili klimatskih aktivnosti, uključujući prelazak na čistu energiju.

Članak 11.

Prihvatljivi subjekti

1. Osim kriterija iz članka [197.] Financijske uredbe primjenjuju se kriteriji prihvatljivosti iz stavaka od 2. do 3.
2. Sljedeći su subjekti prihvatljivi:
 - (a) pravni subjekti s poslovnim nastanom u jednoj od sljedećih zemalja ili područja:
 - (1) državi članici ili prekomorskoj zemlji ili s njom povezanom području;
 - (2) trećoj zemlji pridruženoj Programu;
 - (3) drugim trećim zemljama navedenima u programu rada pod uvjetima iz stavaka od 4. do 6.;
 - (b) svaki pravni subjekt osnovan u skladu s pravom Unije ili svaka međunarodna organizacija.
3. Fizičke osobe nisu prihvatljive.
4. Pravni subjekti osnovani u trećoj zemlji koja nije pridružena Programu iznimno su prihvatljivi za sudjelovanje ako je to potrebno radi ostvarenja ciljeva određenog djelovanja kako bi se osigurala djelotvornost intervencija provedenih u Uniji.
5. Pravni subjekti koji sudjeluju u konzorcijima od najmanje tri neovisna subjekta, s poslovnim nastanom u raznim državama članicama ili prekomorskim zemljama ili područjima povezanim s tim državama ili trećim zemljama pridruženima Programu ili drugim trećim zemljama prihvatljivi su.
6. Pravni subjekti osnovani u trećoj zemlji koja nije pridružena Programu trebali bi u načelu snositi troškove svojega sudjelovanja.

Članak 12.

Pozivi na podnošenje prijedloga

Ne dovodeći u pitanje članak [188.] Financijske uredbe, tijelima navedenima u Prilogu I. mogu se dodjeljivati bespovratna sredstva bez poziva na podnošenje prijedloga.

*Članak 13.
Kriteriji za dodjelu*

Kriteriji za dodjelu utvrđuju se u pozivima na podnošenje prijedloga uzimajući u obzir sljedeće:

- (a) projekti koji se financiraju iz Programa ne smiju ugrožavati ciljeve Programa koji se odnose na okoliš i klimu ili su relevantni za čistu energiju te moraju, kada je to moguće, promicati korištenje zelene javne nabave;
- (b) prednost imaju projekti koji pružaju dodatne koristi i promiču sinergije potprograma iz članka 4.;
- (c) prednost imaju projekti koji imaju najveći potencijal za reproduciranje i potencijal da ih primijeni javni ili privatni sektor ili potencijal za mobiliziranje najvećih ulaganja ili financijskih sredstava (katalitički potencijal);
- (d) osigurava se mogućnost reproduciranja rezultata standardnih projekata djelovanja;
- (e) projektima koji se temelje na rezultatima drugih projekata ili koji ih unaprjeđuju, financiranima iz Programa, programa koji su mu prethodili ili drugim sredstvima Unije dodjeljuje se bonus prilikom njihove evaluacije;
- (f) prema potrebi, posebna se pažnja daje projektima na zemljopisnim područjima s posebnim potrebama odnosno osjetljivim područjima, kao što su područja s posebnim izazovima koji se odnose na okoliš ili prirodnim ograničenjima, prekogranična područja ili najudaljenije regije.

*Članak 14.
Prihvatljivi troškovi kupnje zemljišta*

Uz kriterije utvrđene u članku [186.] Financijske uredbe, troškovi povezani s kupnjom zemljišta smatraju se prihvatljivima ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- (a) kupnja će doprinijeti poboljšanju, održavanju i obnovi cjelovitosti mreže Natura 2000, osnovane u skladu s člankom 3. Direktive 92/43/EEZ, uključujući poboljšanjem povezanosti stvaranjem koridora, poveznih točaka ili drugih elemenata zelene infrastrukture;
- (b) kupnja zemljišta jedini je ili najisplativiji način postizanja željenog učinka očuvanja;
- (c) kupljeno zemljište dugoročno je rezervirano za uporabu u skladu s posebnim ciljevima Programa;
- (d) dotična država članica prijenosom ili na drugi način osigurava dugoročnu dodjelu takvog zemljišta u svrhu očuvanja prirode.

*Članak 15.
Kumulativno, dopunsko i kombinirano financiranje*

1. Za djelovanje za koje je dobiven doprinos iz drugog programa Unije može se dobiti doprinos i iz Programa pod uvjetom da doprinosi ne pokrivaju iste troškove. Pravila za svaki program Unije iz kojeg se daje doprinos primjenjuju se na doprinos djelovanju iz tog programa. Kumulativno financiranje ne smije premašiti ukupne prihvatljive troškove djelovanja i potpora iz različitih programa Unije može se

izračunati na proporcionalnoj osnovi u skladu s dokumentima kojima se utvrđuju uvjeti za potporu.

2. Djelovanja kojima je dodijeljena oznaka kvalitete Pečat izvrsnosti ili koja su u skladu sa sljedećim kumulativnim, komparativnim uvjetima:
 - (a) ocijenjena su u okviru poziva na podnošenje prijedloga u sklopu Programa;
 - (b) u skladu su s minimalnim zahtjevima kvalitete iz tog poziva na podnošenje prijedloga;
 - (c) ne mogu se financirati u okviru tog poziva na podnošenje prijedloga zbog proračunskih ograničenja

mogu primiti potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda, Europskog socijalnog fonda+ ili Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, u skladu s člankom [67.] stavkom 5. Uredbe (EU) XX [Uredba o zajedničkim odredbama] i člankom [8.] ili Uredbom (EU) XX [Financiranje, upravljanje i nadzor zajedničke poljoprivredne politike], ako su ta djelovanja u skladu s ciljevima predmetnog programa. Primjenjuju se pravila fonda iz kojeg se isplaćuje potpora.

POGLAVLJE III. OPERACIJE MJEŠOVITOG FINANCIRANJA

Članak 16.

Operacije mješovitog financiranja

Operacije mješovitog financiranja iz ovog Programa provode se u skladu s [Uredbom o fondu InvestEU] i glavom X. Financijske uredbe.

POGLAVLJE IV. PROGRAMIRANJE, PRAĆENJE, IZVJEŠĆIVANJE I EVALUACIJA

Članak 17.

Program rada

1. Program se provodi prema najmanje dva višegodišnja programa rada iz članka 110. Financijske uredbe. U programima rada navodi se, prema potrebi, cjelokupni iznos namijenjen operacijama mješovitog financiranja.
2. Svaki višegodišnji program rada utvrđuje, u skladu s ciljevima iz članka 3., sljedeće:
 - (a) raspodjelu sredstava unutar svakog potprograma između njegovih potreba i između različitih vrsta financiranja;
 - (b) teme projekta ili posebne potrebe za koje su prethodno dodijeljena sredstva za projekte iz članka 10. stavka 2. točke (c) i točke (d);
 - (c) planovi ciljeva za koje se može zatražiti financiranje projekata iz članka 10. stavka 2. točke (b);
 - (d) maksimalno razdoblje prihvatljivosti za provedbu projekta.

Članak 18.
Praćenje i izvješćivanje

1. Pokazatelji za izvješćivanje o napretku Programa prema ostvarivanju ciljeva iz članka 3. navedeni su u Prilogu II.
2. Kako bi se osiguralo djelotvorno ocjenjivanje napretka Programa u odnosu na ostvarenje ciljeva, Komisija je ovlaštena donijeti delegirane akte u skladu s člankom 21. radi izmjene Priloga II. kako bi se, prema potrebi, preispitali ili dopunili pokazatelji odnosno ova Uredba nadopunila odredbama o uspostavi okvira za praćenje i ocjenjivanje.
3. Sustavom za izvješćivanje o uspješnosti osigurava se da se podaci za praćenje provedbe programa i rezultati prikupljaju djelotvorno, učinkovito i pravodobno. U tu svrhu uvode se razmjerne obveze izvješćivanja za korisnike sredstava Unije kako bi se omogućilo prikupljanje skupnih pokazatelja ostvarenja i učinaka na razini projekta za sve relevantne posebne ciljeve politike okoliša i klimatske politike, uključujući u odnosu na mrežu Natura 2000 i emisije određenih atmosferskih onečišćujućih tvari, uključujući CO₂.
4. Komisija redovito prati i izvještava o uključivanju ciljeva u području klime i biološke raznolikosti, uključujući i o iznosu rashoda. Doprinos ove Uredbe proračunskom cilju od 25 % rashoda kojim se pridonosi klimatskim ciljevima prati se pomoću sustava klimatskih pokazatelja Europske unije. Troškovi biološke raznolikosti prate se korištenjem posebnog skupa pokazatelja. Te se metode praćenja koriste za utvrđivanje količine sredstava odobrenih za preuzete obveze, od kojih se očekuje da će pridonijeti ciljevima koji se odnose na klimu i biološku raznolikost u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. na odgovarajućoj razini disagregacije. Troškovi se prikazuju godišnje u proračunskoj Izjavi o programu. O doprinosu ovoga Programa ciljevima Unije koji se odnose na klimu i biološku raznolikost redovito se podnose izvješća u okviru evaluacija i godišnjeg izvješća.
5. Komisija ocjenjuje sinergije između Programa i ostalih komplementarnih programa Unije i njegovih potprograma.

Članak 19.
Evaluacija

1. Evaluacije se provode pravodobno kako bi se njihovi rezultati uzeli u obzir tijekom postupka odlučivanja.
2. Privremena evaluacija Programa provodi se nakon što bude dostupno dovoljno informacija o njegovoj provedbi, a najkasnije četiri godine nakon početka provedbe Programa.
3. Na kraju provedbe Programa, a najkasnije četiri godine nakon završetka razdoblja navedenog u članku 1. stavku 2., Komisija provodi završnu evaluaciju Programa.
4. Zaključke evaluacija i svoje primjedbe Komisija dostavlja Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

POGLAVLJE V.
PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 20.

Informiranje, priopćavanje i promidžba

1. Korisnici sredstava Unije priznaju porijeklo i jamče vidljivost financiranja Unije (posebice pri promicanju projekata i njihovih rezultata) pružajući usklađene, učinkovite i proporcionalne ciljane informacije različitoj publici, uključujući medije i javnost.
2. Komisija provodi aktivnosti obavješćivanja i priopćivanja u pogledu Programa, djelovanja i rezultata. Financijski izvori dodijeljeni Programu također pridonose institucijskom priopćavanju političkih prioriteta Unije ako se odnose na ciljeve navedene u članku 3.

Članak 21.

Postupak delegiranja

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.
2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 18. stavka 2. dodjeljuje se Komisiji s trajanjem do 31. prosinca 2028.
3. Europski parlament ili Vijeće mogu u svakom trenutku opozvati delegiranje ovlasti iz članka 18. stavka 2. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 18. stavka 2. stupa na snagu samo ako Europski parlament ili Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. To se razdoblje produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 22.

Stavljanje izvan snage

Uredba (EU) br. 1293/2013 stavlja se izvan snage s učinkom od 1. siječnja 2021.

Članak 23.
Prijelazne odredbe

1. Ova Uredba ne utječe na nastavak ili izmjenu predmetnih djelovanja do njihova zaključenja, na temelju Uredbe (EZ) br. 614/2007³⁹ Europskog parlamenta i Vijeća i na temelju Uredbe (EU) br. 1293/2013, koje se nastavljaju primjenjivati na predmetne projekte do njihova zaključenja.
2. Financijskom omotnicom za Program mogu se pokriti i troškovi tehničke i administrativne pomoći potrebne radi osiguravanja prijelaza s Programa na mjere donesene u skladu s Uredbom (EZ) br. 614/2007 i Uredbom (EU) br. 1293/2013.
3. Odobrena sredstva mogu se prema potrebi unijeti u proračun nakon 31. prosinca 2027. za pokrivanje troškova predviđenih u članku 5. stavku 4. kako bi se omogućilo upravljanje projektima koji nisu dovršeni do tog datuma.
4. Sredstva vraćena iz financijskih instrumenata uspostavljenih Uredbom (EU) br. 1293/2013 mogu se ulagati u financijske instrumente uspostavljene [fondom InvestEU].
5. Odobrena sredstva koja odgovaraju namjenskim prihodima iz povrata pogrešno isplaćenih iznosa u skladu s Uredbom (EZ) br. 614/2007 ili Uredbom (EU) br. 1293/2013 koriste se u skladu s člankom 21. Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁰ za financiranje Programa.

Članak 24.
Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

Za Europski parlament
Predsjednik

Za Vijeće
Predsjednik

³⁹ Uredba (EZ) br. 614/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. svibnja 2007. o Financijskom instrumentu za okoliš (LIFE+) (SL L 149, 9.6.2007., str. 1.).

⁴⁰ Uredba (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (SL L 298, 26.10.2012., str. 1.).

ZAKONODAVNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJ

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1293/2013

1.2. Predmetna područja politike (*klaster programa*)

III. Prirodni resursi i okoliš

1.3. Prijedlog/inicijativa odnosi se na:

- novo djelovanje
- novo djelovanje nakon pilot-projekta / pripremnog djelovanja⁴¹
- produženje postojećeg djelovanja
- spajanje ili preusmjeravanje jednog ili više djelovanja u drugo/novo djelovanje

1.4. Osnova prijedloga/inicijative

1.4.1. *Zahtjevi koje treba ispuniti u kratkoročnom ili dugoročnom razdoblju, uključujući detaljan vremenski plan provedbe inicijative*

Očekuje se da će Uredba stupiti na snagu 1. siječnja 2021.

Njezinoj će provedbi prethoditi

— određene pripreme aktivnosti provedene unutar okvira postojećeg programa, a koje su posebno potrebne za rani početak provedbe potprograma Priroda i biološka raznolikost,

— donošenje višegodišnjeg programa rada kojim će se definirati raspodjela sredstava unutar svakog potprograma između različitih vrsta financiranja, tema projekta ili posebnih potreba za koje je potrebno prethodno dodijeliti sredstva, vrsta planova ciljeva za koje se može zatražiti financiranje za strateške integrirane projekte, kao i maksimalno razdoblje prihvatljivosti za provedbu projekta.

1.4.2. *Dodana vrijednost angažmana Unije (može proizlaziti iz raznih čimbenika, npr. bolje koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ove točke „dodana vrijednost angažmana Unije” vrijednost je Unije koja je dodana vrijednosti koju bi inače ostvarile države članice svojim zasebnim djelovanjima.*

Razlozi za djelovanje na europskoj razini (*ex-ante*)

Dodatna vrijednost programa proizlazi iz njegove katalitičke uloge u potpori razvoju politika Unije koje se odnose na okoliš i klimu, kao i aktivnostima kojima se jača ostvarenje ciljeva Unije koji se odnose na okoliš i klimu, uključujući relevantni prelazak na čistu energiju diljem Unije.

Problemi u području okoliša, uključujući klimatske promjene, zbog svoje prirode nadilaze političke, pravne i ljudske granice te ih države članice ne mogu same riješiti na odgovarajući način. Potrebna je intervencija Unije u obliku namjenskog instrumenta za okoliš i klimu,

⁴¹ Kako je navedeno u članku 58. stavku 2. točkama (a) ili (b) Financijske uredbe.

uključujući energetska učinkovitost i obnovljive izvore energije, kako bi se na te probleme učinkovito reagiralo, izbjegli propusti u koordinaciji i ciljanim mjerama olakšalo koordinirano uključivanje pitanja okoliša i klime na razini čitavog proračuna Unije.

Ostvaruje se djelotvornija provedba jer program LIFE pridonosi razvoju, provedbi i primjeni politika i zakonodavstva Unije koji se odnose na okoliš i klimatske aktivnosti osiguravajući koordinaciju na razini Unije i pružajući platformu na razini Unije za razmjenu najboljih praksi i za demonstriranje učinkovitijih rješenja, uključujući rješenja za prelazak na čistu energiju, kako bi se u širem opsegu replicirala u Uniji.

Programom LIFE omogućuje se bolja podjela odgovornosti te se istodobno promiče solidarnost u pogledu upravljanja/očuvanja prirodnih dobara Unije koja su obično javna dobra i nisu ravnomjerno raspoređena diljem Unije. S njima povezani troškovi i koristi obično se ne odražavaju na tržištu te stoga postoji potreba za osiguranjem podjele s njima povezanog tereta radi pravilnog funkcioniranja jedinstvenog tržišta.

LIFE je usmjeren na projekte relativno malog opsega koji pružaju, omogućivanjem jednokratnog ulaganja potrebnog na određenom području, uklanjanjem početnih prepreka i ispitivanjem novih pristupa kojima se potiče šire djelovanje i uključivanje politike koja se odnosi na okoliš i klimu u glavne instrumente potrošnje Unije.

Putem strateških integriranih projekata i strateških projekata za prirodu Programom se stvaraju sinergije između sredstava Unije i nacionalnih sredstava koja olakšavaju provedbu zakonodavstva Unije.

Nadalje, programom LIFE financiraju se one aktivnosti i mjere koje bi inače države članice same financirale na neodgovarajući način. U određenim se zakonodavnim aktima Unije koji se odnose na okoliš, kao što su Direktiva o staništima i Direktiva o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija, posebno prepoznaje potrebu za financiranjem Unije radi ostvarivanja njihovih ciljeva.

Očekivana dodana vrijednost Unije (*ex-post*) povezana je s njezinim katalitičkim učinkom, a stoga i s učinkom

- novih/izmijenjenih zakonodavstva i politika koji su dogovoreni i provode se na međunarodnoj razini (npr. Pariški sporazum) i razini Unije,
- provedbe novih inovativnih tehnika, pristupa i najboljih praksi te
- primjene uspješnih tehničkih rješenja i onih koja se odnose na politiku za integriranje ciljeva u području okoliša, klimatskih aktivnosti i čiste energije u druge politike i prakse u javnom i privatnom sektoru.

1.4.3. Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava

U konačnoj evaluaciji programa LIFE+ (2007. – 2013.) zaključeno je da je program bio uspješan u promicanju provedbe politike i zakonodavstva Unije koji se odnose na okoliš sa znatnom dodanom vrijednošću Unije. Međutim, utvrđen je i niz nedostataka. Velika većina tih nedostataka nastojala se riješiti preoblikovanjem trenutnog programa LIFE (2014. – 2020.).

Djelotvornost tih izmjena razmotrena je prilikom nedavne evaluacije u sredini provedbenog razdoblja programa LIFE. Iako je evaluacija provedena u ranoj fazi provedbe programa, kada su bili započeti samo projekti za 2014. i 2015., potvrdila je da je program na dobrom putu k postizanju učinkovitosti, djelotvornosti i relevantnosti te da pridonosi strategiji Europa 2020. Nadalje, velika većina dionika koji su sudjelovali u javnom savjetovanju smatra program LIFE jako važnim instrumentom za rješavanje prioritetima koji se odnose na okoliš i klimu.

U nastavku su sažete pouke iz evaluacije u sredini provedbenog razdoblja i, gdje je potrebno, preporuke iz drugih preispitivanja programa LIFE. One se odnose na tri aspekta: relevantnost, usklađenost i obuhvat programa; djelotvornost i katalitički učinak te učinkovitost i pojednostavnjenje. Neki su od zaključaka već uzeti u obzir prilikom provedbe trenutnog programa.

1. Relevantnost, usklađenost i obuhvat

- Program LIFE i njegovi opći ciljevi relevantni su i usmjereni na prioritete postojećih politika Unije koje se odnose na okoliš i klimu. Također, šest prioriternih područja utvrđenih u postojećoj Uredbi o uspostavljanju programa LIFE odgovara potrebama.
- Oko 13 % projekata programa LIFE utječe na više od jednog tematskog područja. Ta „preklapanja” imaju sinergijsko djelovanje: uzimajući u obzir međuovisnost prirodnih resursa, višenamjenski su projekti učinkovitiji. Njihov se kombinirani učinak pri evaluaciji nagrađuje dodatnim bodovima.
- Mali proračun, širina ciljanih ciljeva politike i novi izazovi ukazuju na to da nije bilo moguće pristupiti svim područjima na odgovarajući način do kraja programskog razdoblja. Kritična masa koja bi pokrenula promjenu u svim pitanjima koja se odnose na okoliš i klimu zahtijevala bi znatno povećanje proračuna.
- Međutim, smanjenje tematskog područja primjene programa imalo bi kritične posljedice na pristupanje jednom prioritetu programa ili više njih (npr. učinkovitost resursa, kvaliteta vode i zraka, smanjenje emisija stakleničkih plinova, priroda i biološka raznolikost, uključujući očuvanje morskog okoliša itd.).
- Preklapanja bespovratnih sredstava koja se financiraju iz programa LIFE i drugih programa Unije (primjerice demonstracijski projekti u sklopu programa Obzor 2020.) imaju sinergijsko djelovanje jer programi imaju različite ciljeve i aktivnosti koji su međusobno povezani, ali se razlikuju svojom veličinom i prirodom. Na nekim područjima (kao što su priroda i biološka raznolikost, uključujući morske ekosustave) program ima jedinstvenu i ključnu ulogu. Sinergije i komplementarnosti uočene su posebno s istraživačkim i kohezijskim programima te programima ruralnog razvoja. Međutim, sustavnim razvojem mehanizama sinergije mogao bi se osigurati prostor za poboljšanje.

2. Djelotvornost i katalitički učinak

- Općenito gledajući, različite vrste bespovratnih sredstava (standardni projekti djelovanja, integrirani projekti, tehnička pomoć za integrirane projekte, pripremni projekti i potpora nevladinih organizacija) čine se djelotvornim provedbenim mehanizmima.
- Integrirani projekti kojima se koordinira provedba aktivnosti na velikom zemljopisnom području pokazali su znatan potencijal za povećanje katalitičkog učinka programa LIFE. Očekuje se da će financiranje integriranih projekata u sklopu aktualnog programa LIFE u razdoblju 2014. – 2016. u iznosu od 251,7 milijuna EUR potaknuti ulaganja u okolišne i klimatske aktivnosti u ukupnom iznosu od 5,7 milijardi EUR. Dakle, za svaki euro potrošen u sklopu programa LIFE predviđa se korištenje dodatnih 22 EUR na usklađeni način za ciljeve koji se odnose na okoliš i klimu.
- Financijski pilot-instrument, instrument za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE), namijenjen je jačanju kapaciteta financijskih institucija za razvoj i ispitivanje posebnih zajmovnih proizvoda namijenjenih ulaganjima privatnog sektora u mjere energetske učinkovitosti. Pokazao se dobro prihvaćenim na tržištu te nudi mogućnost, nakon provedbe pilot-faze, širenja i uključivanja zajmova za energetske učinkovitost koji su prošli

pilot-fazu putem mjerodavnih financijskih instrumenata mobiliziranih programima Unije, posebice u sklopu budućeg fonda InvestEU.

- Odbor regija zatražio je da program LIFE ostvari veću razinu komplementarnosti između instrumenta za privatno financiranje energetske učinkovitosti i drugih relevantnih financijskih instrumenata.
- Financijski pilot-instrument za financiranje prirodnog kapitala (NCFF) osigurava zajmove, kapital i jamstva mjerama u području prirode i prilagodbe klimatskim promjenama koje mogu ostvariti prihode ili smanjiti troškove. Namijenjen je uspostavi portfelja ponovljivih, profitabilnih projekata koji će služiti kao „dokaz koncepta” za demonstriranje privlačnosti projekata kojima se izravno nastoje ispuniti ciljevi biološke raznolikosti i prilagodbe klimatskim promjenama potencijalnim ulagateljima. Sporo se prihvaća na tržištu zbog potrebe za prilagodbom bankarskih praksi za ocjenu povrata takvih ulaganja i potrebe za poboljšanjem kvalitete projektnih prijava. Izvršeno je nekoliko prilagodbi nakon evaluacije u sredini provedbenog razdoblja programa LIFE radi povećanja vidljivosti instrumenta te kako bi instrument tehničke pomoći postao operativan. Kao rezultat toga portfelj projekata se poboljšao. Jedna od preporuka kojoj tek treba pristupiti je dopunjavanje ove financijske potpore s ciljanim bespovratnim sredstvima (mješovito financiranje).
- Ugovori o javnoj nabavi smatraju se vrlo važnim provedbenim mehanizmom za pružanje ciljane potpore pripremi zakonodavstva i politika koje se odnose na okoliš i klimu te njihovoj provedbi/primjeni. Oni imaju važan katalitički učinak.

3. Učinkovitost i pojednostavnjenje

- Delegiranjem upravljanja s Komisije na Izvršnu agenciju za mala i srednja poduzeća (EASME) ostvarene su uštede troškova i bolja učinkovitost programa jer je time uvedena ekonomija razmjera za provedbu velikog broja homogenih i standardiziranih postupaka potrebnih za upravljanje bespovratnim sredstvima.
- U usporedbi s drugim programima Unije, program LIFE je relativno učinkovit. U relativnom smislu, znatno je jeftinije upravljati programom LIFE nego sličnim programima (npr. Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća i Obzor 2020.). Zahvaljujući praksama upravljanja obilježenima korištenjem vanjske potpore za praćenje projekta postignuta je izuzetno visoka stopa uspješnosti projekta i jako niska stopa pogrešaka (0,25 % u 2017. – najniža stopa diljem svih programa Unije).

Što se još može učiniti:

- Preciznijim usmjeravanjem projekata prema ključnim prioritetima mogli bi se povećati usmjerenost i uspješnost, posebice za potprogram za okoliš čiji su tematski prioriteti trenutno utvrđeni u Uredbi za razdoblje od sedam godina. Moguće je da se novim prioritetima koji nastanu tijekom sedmogodišnjeg programskog razdoblja (kao što su kružno gospodarstvo i povezani sektori, primjerice plastike), ili drugim prioritetima na koje projekti nisu odgovarajuće usmjereni (odabrani nakon poziva na podnošenje prijedloga na temelju pristupa „odozdo prema gore”) neće pristupiti dovoljnim brojem intervencija.
- Korisnici administrativno opterećenje smatraju previsokim. Stoga postoji potreba za pojednostavnjenjem Uredbe kao i postupka primjene i izvješćivanja. Neke su mjere pojednostavnjenja već uvedene, dok se druge ispituju.
- Stupanj sudjelovanja korisnika iz nekih država članica je nizak, zbog čega postoji rizik od slabljenja katalitičkog učinka programa. Korištenje sredstava dodijeljenih državama nije se pokazalo učinkovitim u rješavanju tog problema; uzrokovalo je smanjenje razine sudjelovanja u državama koje su prethodno sudjelovale u većoj mjeri, ali bez poboljšanja razine

sudjelovanja iz drugih država. Ukinuto je 2018. Iako se bespovratna sredstva za razvoj kapaciteta koja su uvedena 2014. i dalje dodjeljuju te je prerano za donošenje ikakvih zaključaka, rezultati se čine mješovitima. Potrebno je potražiti nove načine ublažavanja neujednačenog sudjelovanja.

- Što je ponavljanje rezultata projekta češće, to je veći katalizatorski učinak programa LIFE. U izvješću iz 2016. navodi se da, iako oko tri četvrtine projekata ima dobar potencijal za ponavljanje, postoji prostor za poboljšanje stvarnog ponavljanja. Korisnici navode da su glavne prepreke manjak financijskih sredstava, interesa donositelja odluka i osjećaja njihove svijesti o hitnosti, konkretnih informacija i komunikacija o prenosivim rješenjima te kapaciteta za planiranje ulaganja.

1.4.4. Usklađenost i moguća sinergija s ostalim odgovarajućim instrumentima

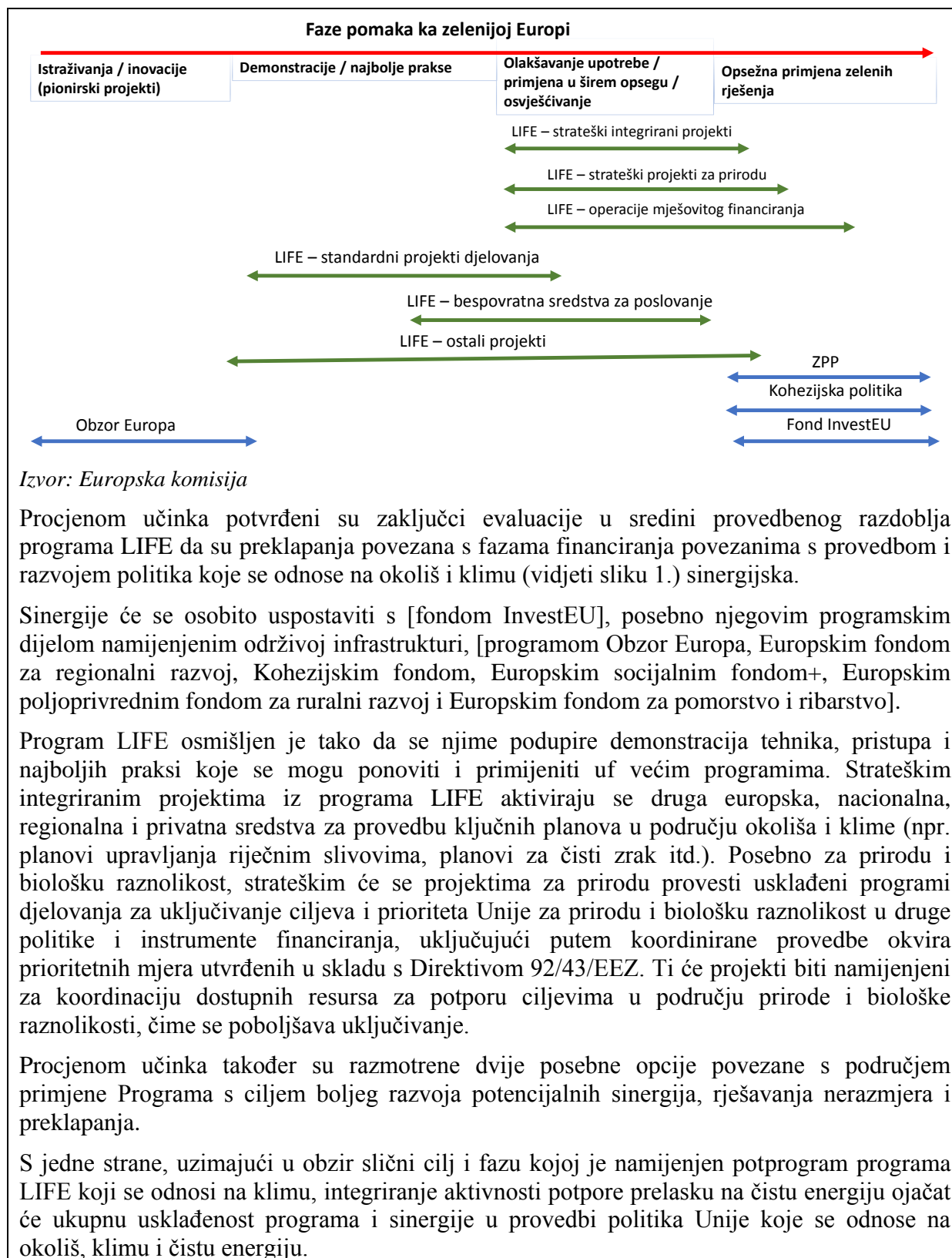
Program LIFE jedini je fond Unije u cijelosti namijenjen ciljevima koji se odnose na okoliš i klimu, uključujući prelazak na čistu energiju. On je usmjeren na nišu između programa Unije kojima se podržavaju istraživanje i inovacije s jedne strane i programa Unije kojima se financira opsežno uvođenje mjera s druge strane (vidjeti sliku 1. u nastavku).

Kako je prikazano na slici 1., prva faza, „*istraživanja/inovacije*” uključuje primarna istraživanja kojima se poboljšavaju znanstvena saznanja i tehničke demonstracije radi dokazivanja održivosti inovacija. Programom LIFE nije obuhvaćeno to područje, osim aktivnosti istraživanja manjeg opsega kojima se podupiru drugi ciljevi u projektima. Druga faza, „*demonstracija/najbolja praksa*”, uključuje ispitivanje, demonstriranje i provođenje pilot-faze učinkovitosti novih tehnologija, pristupa ili politika kao metoda provedbe politike. Programom LIFE uglavnom se financiraju aktivnosti koje spadaju u tu fazu, posebice u sklopu standardnih „*tradicionalnih*” projekata djelovanja. Programom LIFE financiraju se i aktivnosti iz treće faze pod nazivom „*olakšavanje upotrebe/primjena u širem opsegu/osvješčivanje*”, primjerice strateškim integriranim projektima i aktivnostima koje podupiru prelazak na čistu energiju. U sklopu te faze projektima se pripremaju temelji za opsežno uvođenje odgovarajućih tehnologija i pristupa. Četvrta faza, „*opsežno financiranje zelenih rješenja*”, obuhvaća slučajeve u kojima je tehnologija, pristup ili politika vjerodostojna, ali glavnu prepreku čini pristup financiranju. Programom LIFE ne financira se opsežna provedba.

Iako se aktivnosti u sklopu programa LIFE bave određenim problemima izravno na terenu, glavni je učinak programa neizravan putem njegove katalitičke uloge: potpora djelovanjima manjeg opsega namijenjenima pokretanju, proširenju ili ubrzanju održive proizvodnje, distribucije i potrošnje putem:

- olakšavanja razvoja i razmjene najboljih praksi i znanja,
- razvoja kapaciteta i ubrzanja provedbe zakonodavstva i politika koji se odnose na okoliš i klimu,
- pomoći dionicima da ispitaju tehnologije i rješenja manjeg opsega i
- mobiliziranja financiranja iz drugih izvora.

Slika 1. Obuhvat programa LIFE i drugih velikih programa i fondova EU-a

S druge strane, nastavkom financiranja programa BEST⁴² u sklopu potprograma Priroda i biološka raznolikost programa LIFE nastojat će se riješiti nerazmjer povezan s financiranjem biološke raznolikosti u najudaljenijim regijama i prekomorskim zemljama i područjima te će omogućiti daljnji razvoj sinergija koje su već pokrenute u sklopu programa BEST.

1.5. Trajanje i financijski učinak

ograničeno trajanje

na snazi od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027.

financijski učinak od 2021. do 2027. za odobrena sredstva za preuzete obveze i od 2021. do 2036. za odobrena sredstva za plaćanje

neograničeno trajanje

provedba s početnim razdobljem od GGGG do GGGG,

nakon čega slijedi redovna provedba.

1.6. Predviđeni načini upravljanja⁴³

Izravno upravljanje koje provodi Komisija

putem svojih službi, uključujući osoblje u delegacijama Unije

putem izvršnih agencija

Podijeljeno upravljanje s državama članicama

Neizravno upravljanje povjeravanjem zadaća izvršenja proračuna:

trećim zemljama ili tijelima koja su one odredile;

međunarodnim organizacijama i njihovim agencijama (navesti);

EIB-u i Europskom investicijskom fondu;

tijelima iz članaka 70. i 71. Financijske uredbe;

tijelima javnog prava;

tijelima uređenima privatnim pravom koja pružaju javne usluge u mjeri u kojoj daju odgovarajuća financijska jamstva;

tijelima uređenima privatnim pravom države članice kojima je povjerena provedba javno-privatnog partnerstva i koja daju odgovarajuća financijska jamstva;

osobama kojima je povjerena provedba određenih djelovanja u području ZVSP-a u skladu s glavom V. UFEU-a i koje su navedene u odgovarajućem temeljnom aktu.

Ako je označeno više načina upravljanja, pojedinosti navesti u odjeljku „Napomene”.

⁴² Zbog nedostatka posebne pravne osnove, o financiranju ovog programa svake godine odlučuje proračunsko tijelo: 2018. je financirano pripremno djelovanje. Prema Financijskoj uredbi, pripremno je djelovanje osmišljeno za pripremu prijedloga za donošenje budućih aktivnosti i ne može se obnavljati duže od tri uzastopne godine. Stoga postoji potreba za osiguranjem okvira financiranja za nastavak programa BEST nakon 2020.

⁴³ Informacije o načinima upravljanja i upućivanja na Financijsku uredbu dostupni su na internetskim stranicama BudgWeb:
<https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

Napomene:

Provedba Programa može se djelomično delegirati izvršnoj agenciji, podložno rezultatima analize troškova i koristi i povezanim odlukama koje će se donijeti.

Neizravno se upravljanje može primjenjivati na *ad hoc* osnovi te na ograničeni dio financijske omotnice Programa povjeravanjem zadaća provedbe proračuna međunarodnim organizacijama, Europskoj investicijskoj banci ili Europskom investicijskom fondu ili drugim organizacijama. To će ovisiti o prirodi predmetnih zadaća.

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

Navesti učestalost i uvjete.

U evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja smatra se da su sadašnje praćenje i evaluacija uglavnom učinkoviti i djelotvorni.

U smislu korištenja sredstava u projektima, rezultati *ex-post* kontrola programa LIFE+ i praćenje projekata programa LIFE na terenu pokazuju da iznimno visok postotak projekata ostvaruje dobre rezultate te da je „stopa pogrešaka” programa – odnosno iznos koji se smatra rizičnim – znatno ispod referentnog praga značajnosti od 2 % te se smanjuje: iznosila je 2,27 EUR za svakih 100 EUR potrošenih 2012., smanjila se na 1,24 EUR 2015. te se daljnje smanjila na 0,44 EUR 2016. i 0,25 EUR 2017. i najniža je među svim programima Unije.

Praćenje programa temelji se iskustvu stečenom u prethodnim programima te se provodi:

1. na razini projekta i
2. na razini programa.

1. U svim se prijedlozima moraju navesti njihovi očekivani rezultati u smislu ishoda na razini projekta. Ti se ishodi utvrđuju u skladu sa skupom unaprijed utvrđenih ključnih pokazatelja uspješnosti. Te pokazatelje za projekte potvrđuju tim za praćenje i dužnosnik projekta te oni predstavljaju temelj za praćenje napretka projekta. Oni se redovito ažuriraju te se očekivane vrijednosti uspoređuju sa stvarnim vrijednostima u izvješćima u sredini i na kraju provedbenog razdoblja.

Za projekte koji se odnose na okoliš, prirodu i biološku raznolikost te projekte u području klimatskih aktivnosti posjeti u svrhu praćenja predviđeni su najmanje jednom godišnje te osoblje Komisije barem jedanput posjeti svaki projekt. Korisnik dobiva povratnu informaciju kako bi se povećala uspješnost projekta. Na početku svakog projekta izrađuje se spis za praćenje u obliku kratkog izvješća koje uključuje opis projekta i daje sažetak aktivnosti te očekivanog djelovanja i rezultata. Godišnji posjeti tima za praćenje osiguravaju pregled provedbe projekta i omogućuju rano otkrivanje problema, koji se brzo rješavaju. To pridonosi visokoj stopi uspješnosti projekata te niskoj stopi pogrešaka programa.

Uz Završno izvješće, svaki projekt mora dostaviti plan za razdoblje nakon završetka razdoblja primjene projekta LIFE, uključujući, između ostaloga, popis očekivanih učinaka koji služe kao temelj za procjenu održivosti rezultata projekta. Nastavit će se sadašnja praksa posjeta izabranih projektima radi *ex-post* praćenja. Time će se osigurati informacije o ponovljivosti projekata nakon jedne godine te će se doprinijeti procjeni katalitičkog učinka programa.

2. Na razini programa, u višegodišnjim programima rada utvrđuju se posebni tematski prioriteti za njihovo trajanje i posebne ciljeve, uključujući očekivane rezultate (tj. očekivani broj strateških integriranih projekata, pokrivenost mreže Natura 2000 projektima programa LIFE, pokrivenost slivnih područja projektima programa LIFE). Nakon poziva na podnošenje prijedloga na kraju svake godine, Komisija analizira je li financiran dovoljan broj projekata u određenom području djelovanja i prema potrebi napraviti će prilagodbe kako bi se ostvarili srednjoročni ciljevi.

Glavna postignuća za pojedine prioritete predstavljaju se tijekom skupnih sastanaka te u sažetom obliku u tematskim izvješćima. To je jedan od alata koji se koriste za distribuciju rezultata te za potrebe razvoja i provedbe politike.

Posebno je teško procijeniti katalitički učinak Programa uzimajući u obzir široki raspon financiranih inicijativa i činjenicu da se očekuje da će se katalitički učinak uglavnom ostvariti dugoročno, po završetku projekata. Stoga je potrebno postići ravnotežu između potrebe za dobivanjem detaljnih i relevantnih podataka s jedne strane i administrativnog opterećenja za korisnika s druge strane.

Zato će se koristiti sljedeći izvori informacija u kombinaciji s podacima prikupljenima na razini projekta:

1. uzorak rezultata projekata procijenit će se na temelju izvora i alata koji su nezavisni o samom projektu (npr. regionalni podaci o kvaliteti zraka ili podaci iz registra poduzeća). Ti će se projekti sustavno utvrditi;
2. podaci dobiveni od korisnika već okončanih projekata na dobrovoljnoj osnovi i provjereni na temelju uzorka i *ex post* misija;
3. sustavno će se prikupljati podaci o ukupnom iznosu financijskih sredstava koje su mobilizirali i/ili koordinirali projekti;
4. ispitivanja glavnih aktera na nacionalnoj razini i razini Unije.

Na taj će se način teret povezan s prikupljanjem podataka dodatno preusmjeriti s korisnika na pratitelje (tim za praćenje, vanjske pratitelje, Izvršnu agenciju za mala i srednja poduzeća i Komisiju).

Evaluacija u sredini provedbenog razdoblja i *ex-post* evaluacija Programa provest će se 2024. odnosno 2027. Kako je utvrđeno u procjeni učinka, uzimajući u obzir prosječno trajanje projekta, ona će pružiti pregled programa u tijeku, dopunjen analizom uspješnosti programa LIFE za razdoblje 2014. – 2020. i učinka programa LIFE+.

Kako bi se omogućili dokazi o dodatnim koristima koje program može donijeti određenim prioritetima poput klimatskih aktivnosti i biološke raznolikosti te bolje prikazala razina trošenja sredstava dostupnih za te prioritete tijekom cijele provedbe programa, okvir praćenja obuhvaća metodologiju za praćenje rashoda u vezi s klimom i biološkom raznolikošću koji su definirani u Komunikaciji o višegodišnjem financijskom okviru.

To će omogućiti utvrđivanje rashoda povezanih s tim dvama prioritetima u programu LIFE svake godine.

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. Obrazloženje načina upravljanja, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole

Programom LIFE centralno i izravno upravljan Komisija, koja može upravljanje djelomično delegirati postojećoj Izvršnoj agenciji. Povremeno, za posebna *ad hoc* djelovanja, može se predvidjeti neizravno upravljanje.

Komisiji će pomagati stručna skupina s predstavnicima država članica.

Sustav unutarnje kontrole temelji se na poukama iz prethodnog iskustva. Njegovi glavni elementi koji se primjenjuju na sve financijske transakcije – bespovratna sredstva, javna nabava i nagrade – su sljedeći:

- financijski tokovi koji se posebice temelje na *ex-ante* kontroli svake transakcije kao i na posebnim kontrolama nekih od njih;
- kontrole financijskog i tehničkog kapaciteta podnositelja/ponuditelja provedene prije dodjele;
- godišnja izvješća o upravljanju i rezultatima te druga izvješća o računovodstvenom, financijskom i operativnom upravljanju.

Za unaprijed određeni broj projekata – koji su odabrani na temelju rizika (radi otkrivanja i ispravljanja pogrešaka) ili na temelju reprezentativnog uzorkovanja (kako bi se za dužnosnika za ovjeravanje osiguralo razumno osiguranje zakonitosti i pravilnosti transakcija) – *ex-post* revizije obavljaju se na licu mjesta.

Strategijom kontrole uzimaju se u obzir preporuke iz ocjena programa, izvješća internog revizora i posebna izvješća Revizorskog suda s ciljem povećanja djelotvornosti i dodane vrijednosti programa za Europu.

2.2.2. *Informacije o utvrđenim rizicima i sustavima unutarnje kontrole uspostavljenima radi smanjivanja tih rizika*

Sustav unutarnje kontrole uvelike se temelji na iskustvu stečenom tijekom 25 godina upravljanja programom LIFE.

Korisnike projekata čini široki raspon različitih organizacija: od malih do velikih poduzeća (44 % ukupnih sredstava primaju poduzeća, od kojih su 33 % mala i srednja poduzeća), do privatnih neprofitnih organizacija (24 %) i javnih tijela (32 %).

Prijedlozi se odabiru prema stručnim referencama i financijskoj stabilnosti korisnika te drugim kriterijima s pravnom podlogom.

Tijekom procesa odabira primjenjuje se sustav ranog upozoravanja radi utvrđivanja mogućih rizika u vezi s potencijalnim korisnicima bespovratnih sredstava kojima se centralizirano upravlja. Rizik od dvostrukog financiranja analizira se tijekom odabira projekata te se provode sustavne razmjene informacija s drugim službama.

Osposobljavanja za različite faze ciklusa upravljanja projektima organizirana su na licu mjesta za voditelje projekta kako bi se zadovoljile specifične potrebe u vezi s upravljanjem i financijama. Promiču se izravni kontakti s projektnim i financijskim službenicima Komisije i Agencije radi rješavanja konkretnih upita.

Osnovni zahtjevi vezani uz sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava podrobno su objašnjeni korisnicima prilikom terenskih posjeta i koordinacijskih sastanaka. Posebice, organiziranje misija praćenja na početku projekata namijenjenih otkrivanju potencijalnih problema u vrlo ranoj fazi, osobito na razini sustava kontrole koje su uspostavili korisnici, te njihovu rješavanju, pokazalo se vrijednim alatom za smanjenje slučajeva neusklađenosti.

Za revizore koji provode *ex-post* revizije organiziraju se informativni sastanci na temu značajki prijevare koje je moguće otkriti tijekom revizije financijskih izvještaja na licu mjesta. Za dodatne informacije o strategiji borbe protiv prijevera vidjeti točku 2.3. u nastavku.

Rizici utvrđeni za provedbu programa uglavnom spadaju u sljedeće kategorije:

- rizik od neučinkovitog ili nedovoljno usmjerenog korištenja sredstava kao i rizik od prekomjerne podjele sredstava zbog većeg teritorijalnog ili tematskog područja primjene,

— pogreške i neučinkovitosti uzrokovane složenošću pravila za korisnike i Komisiju (npr. prihvatljivost troškova, višestruke proračunske linije).

Ako se Program delegira izvršnoj agenciji, postoje sljedeći rizici:

- gubitak saznanja iz projekata za izradu politika i obratno,
- propusti u koordinaciji ako je program djelomično delegiran (s izvršnom agencijom, s drugim donatorima ili financijskim institucijama),
- rizik od nedostatka jasne definicije ograničenja odgovornosti u upravljanju i kontroli zadaća delegiranih agenciji ako je program djelomično delegiran.

Prva dva rizika djelomično se nastoje riješiti putem posebnih opcija analiziranih u procjeni učinka, i to

1. poboljšanjem strateškog fokusa programa pojednostavnjenjem Uredbe i višegodišnjeg programa rada;
2. smanjenjem administrativnog opterećenja za podnositelje zahtjeva/korisnike;
3. pojednostavnjenjem postupaka za izvršenje proračuna Unije

Rizici od mogućih negativnih popratnih učinaka prijenosa upravljanja Izvršnoj agenciji za mala i srednja poduzeća, kao što su nedostatak kontinuiteta i gubitak saznanja iz projekata za izradu politika i obratno u prošlosti su spriječeni prenošenjem ključnih ljudskih resursa s Komisije na Izvršnu agenciju za mala i srednja poduzeća i radom na strategiji integracije politika koja uključuje ponavljajuće i jednokratne aktivnosti koje osiguravaju:

- da se potrebe politike odražavaju u provedbi programa i projekta,
- da relevantni rezultati i saznanja iz projekata dosegnu tvorce politika te da ih oni mogu upotrijebiti.

Strategijom su obuhvaćene aktivnosti kao što su osposobljavanje osoblja agencije o određenim politikama, zajednički tematski skupni sastanci s korisnicima projekata, zajedničko promišljanje o potrebama politike u pozivima na podnošenje prijedloga, pružanje povratnih informacija o rezultatima projekta koji su relevantni za izradu politika itd.

2.2.3. *Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)*

Trenutno je program LIFE za razdoblje 2014. – 2020. uglavnom delegiran izvršnoj agenciji. Financijski se izvještaj temelji na pretpostavci da će program za razdoblje 2020. – 2027. interno provesti službe Komisije. Troškovna učinkovitost povezana s povjeravanjem provedbe izvršnoj agenciji procijenit će se na temelju analize troškova i koristi.

Projekti:

- odabir / evaluacija projekta / pregovori o projektu: preventivne kontrole cjelokupne dokumentacije po potrebi, uz pomoć vanjskih stručnjaka,
- provedba projekta bespovratnim sredstvima: preventivno praćenje i praćenje radi otkrivanja, posjete svakom projektu na licu mjesta barem jednom tijekom njegovog trajanja,

— prije završnog plaćanja: kontrole radi otkrivanja i ispravka, pregledavanje cjelokupne dokumentacije u uredu, uključujući široku primjenu potvrda o vanjskim revizijama.

Svake godine provode se *ex-post* kontrole bespovratnih sredstava na licu mjesta. Osim toga, uvest će se nova vrsta revizija, „revizija obavljenog posla”, radi provjera upravljanja bez izlaženja na teren.

Kontrole u sklopu programa LIFE ne mogu se odvojiti od upravljanja Programom: 2017. je ukupno upravljanje iznosilo 20 milijuna EUR, uključujući sve kontrole na licu mjesta. Taj iznos čini 4 % ukupnog iznosa kojim je upravljano 2017.

Procjenjuje se da će se iznos troškova kontrole malo smanjiti zbog pojednostavnjenja koja su predviđena za upravljanje Programom i pravila prihvatljivosti troškova:

- Uzimajući u obzir iskustvo pilot-programa koji je u tijeku, trebalo bi razmotriti daljnje odricanje od zahtjeva za podnošenjem potpunog prijedloga na početku postupka prijave širom provedbom postupka dodjele u dva koraka za standardne projekte. To se već primjenjuje za integrirane projekte te se pokusno provodi za neke tradicionalne projekte. Time bi se smanjilo administrativno opterećenje za podnositelje.
- Prilagodba zahtjeva za izvješćivanjem razmjerno trajanju i složenosti projekata kao i vrijednosti bespovratnih sredstava.
- Pojednostavnjenje baze pokazatelja na temelju fokusa projekta.
- Korištenje pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova, plaćanja koja se temelje na rezultatima, ograničenje prihvatljivih troškova za bespovratna sredstva.
- Korištenje kaskadnih bespovratnih sredstava s ograničenim izvješćivanjem s uključenošću tima za praćenje.
- Pojednostavnjenje postupka prijave, uključujući racionalizirane obrasce i popratne dokumente.

2.3. Mjere za sprečavanje prijevара i nepravilnosti

Navesti postojeće ili predviđene mjere za sprečavanje i zaštitu, npr. iz strategije za borbu protiv prijevara.

Prijevara uključuje unutarnje i vanjsko kršenje dužnosti. Obuhvaća ponajprije bilo kakvu povredu financijskih interesa Unije kako je utvrđeno Konvencijom o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica. Namjera je ključni element kojim se prijevara razlikuje od nepravilnosti. Prijevара može uz financijski učinak uključivati i reputacijski rizik.

U skladu s Metodologijom i smjernicama Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF), na razini glavne uprave razvijena je posebna strategija za borbu protiv prijevara koja se temelji na procjenama rizika od prijevare u glavnim aktivnostima financijskog i nefinancijskog upravljanja.

Procjene prijevare provedene su od lipnja do kolovoza 2015. i bit će ažurirane 2018. U procjeni prijevare također su uzeti u obzir naknadna revizija Međunarodnih računovodstvenih standarda o reviziji strategije borbe protiv prijevara koju je provela Služba za jedinstvenu obavještajnu analizu kao i izvješća Revizorskog suda. Cjelokupni zaključak provedenih procjena rizika od prijevare jest da je rezidualni rizik materijalne neotkrivene prijevare nizak (vjerojatnost i učinak).

Područja u kojima je rezidualni rizik procijenjen kao niski do srednji posebno su preispitana:

(1) Javna nabava: na temelju procjene rizika razumno je zaključiti da kontrole koje se već primjenjuju učinkovito smanjuju glavne rizike od prijevare u fazama pripreme, evaluacije, dodjele i provedbe procesa javne nabave (tj. pristrana natječajna specifikacija, neprijavljeni sukob interesa, nepošteni postupak evaluacije, tajno dogovaranje ugovaratelja, tajno dogovaranje s izvođačem i trgovanje na temelju povlaštenih informacija, fiktivni izvođači, plagiranje, dvostruko financiranje). Utvrđeno je da sljedeća područja imaju niski do srednji procijenjeni rezidualni rizik: a) tajno dogovaranje s izvođačem da se prihvati nedovoljno kvalitetan rad; b) plagiranje / zamjene proizvoda; područje s procijenjenim srednjim rezidualnim rizikom: c) dvostruko financiranje.

Kako bi se suočili s tim niskim do srednjim i srednjim rezidualnim rizicima od prijevare, organizirano je redovito korištenje kontrolnih popisa s kritičnim pokazateljima (dio revidirane strategije za borbu protiv prijevare) i korištenje vanjskih baza podataka (npr. one koje su navedene na internetskoj stranici OLAF-a za borbu protiv prijevare) zajedno s dodatnim osposobljavanjem koje se koordinira s OLAF-om.

(2) Bespovratna sredstva: na temelju procjene rizika moguće je zaključiti da se kontrolama koje se već provode učinkovito smanjuju glavni rizici od prijevare u fazama evaluacije, sklapanja ugovora i *ex-post* fazama postupka dodjele bespovratnih sredstava (tj. neprijavljeni sukob interesa, nepošteni postupak evaluacije, aktivnosti koje nisu provedene u skladu s tehničkim opisom, uplata prekomjernih iznosa, dvostruko financiranje i pokušaj prijevare). Utvrđeno je da sljedeća područja imaju srednji procijenjeni rezidualni rizik: 1) dvostruko financiranje; područja koja imaju niski do srednji procijenjeni rezidualni rizik: 2) neotkriveni potencijalni slučajevi prijevare.

Ti su rizici dodatno smanjeni organiziranjem dodatnog osposobljavanja koje se koordinira s OLAF-om i redovitim korištenjem kontrolnih popisa s kritičnim pokazateljima (dio revidirane strategije za borbu protiv prijevare).

(3) Administrativni rashodi: na temelju procjene rizika, kontrole koje se već provode učinkovito smanjuju glavne rizike od prijevare u područjima osposobljavanja, publikacija, unutarnjih sastanaka i elemenata troškova za zabavu/reprezentaciju koji su dio administrativnih rashoda (tj. potencijalno neovlašteno plaćanje neprihvatljivih troškova).

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

3.1. Naslov višegodišnjeg financijskog okvira i predložene nove proračunske linije rashoda

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija	Vrsta rashoda	Doprinos			
			zemalja EFTA- ⁴⁵	zemalja kandidatkinja	trećih zemalja	u smislu članka [21. stavka 2. točke (b)] Financijske uredbe
	09 02 Program za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE)	Dif./nedif. ⁴⁴				
Naslov 3. – Prirodni resursi i okoliš	09 02 XX Okoliš	Dif.	DA	DA	DA	NE
	09 02 XX XX Priroda i biološka raznolikost	Dif.	DA	DA	DA	NE
	09 02 XX XX Kružno gospodarstvo i kvaliteta života	Dif.	DA	DA	DA	NE
	09 02 XX Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama	Dif.	DA	DA	DA	NE
	09 02 XX Prelazak na čistu energiju	Dif.	DA	DA	DA	NE
	09 01 XX XX Okoliš – rashodi za administrativno upravljanje	Nedif.	DA	DA	DA	NE
	09 01 XX XX Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama – rashodi za administrativno upravljanje	Nedif.	DA	DA	DA	NE
	09 01 XX XX Prelazak na čistu energiju – rashodi za administrativno upravljanje	Nedif.	DA	DA	DA	NE

Predložene proračunske linije odražavaju područja djelovanja navedena u Komisijinu prijedlogu novog višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. (COM(2018)321 final) donesenom 2. svibnja 2018. te odgovaraju strukturi Programa kako je navedeno u nacrtu Uredbe.

Proračunska nomenklatura navedena u Zakonodavnom financijskom izvještaju može se mijenjati i još je uvijek podložna daljnjim odlukama koje treba donijeti.

⁴⁴ Dif. = diferencirana odobrena sredstva; nedif. = nediferencirana odobrena sredstva.

⁴⁵ EFTA: Europsko udruženje slobodne trgovine.

3.2. Procijenjeni učinak na rashode

3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na rashode⁴⁶

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	3.	Prirodni resursi i okoliš
---	----	---------------------------

			2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Nakon 2027.	UKUPNO
09 02 XX XX Priroda i biološka raznolikost	Obveze	(1)	261,992	268,057	277,446	290,490	307,658	329,587	355,431	0,000	2 090,660
	Plaćanja	(2)	9,268	102,459	127,137	156,468	191,813	228,469	258,373	1 016,672	2 090,660
09 02 XX XX Kružno gospodarstvo i kvaliteta života	Obveze	(1)	164,507	168,315	174,210	182,400	193,180	206,950	223,177	0,000	1 312,740
	Plaćanja	(2)	5,820	64,335	79,831	98,248	120,440	143,458	162,234	638,376	1 312,740
09 02 XX Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama	Obveze	(1)	122,203	124,671	127,128	129,937	132,564	135,333	137,190	0,000	909,027
	Plaćanja	(2)	2,625	46,522	57,168	69,099	81,848	93,115	98,996	459,653	909,027
09 02 XX Prelazak na čistu energiju	Obveze	(1)	132,117	134,810	137,556	140,357	143,214	146,129	148,317	0,000	982,500
	Plaćanja	(2)	6,247	52,548	63,913	76,317	89,829	101,689	108,113	483,846	982,500
09 01 XX XX Okoliš – rashodi za administrativno upravljanje ⁴⁷	Obveze = plaćanja	(3)	13,500	13,600	13,700	13,800	13,900	14,000	14,100	0,000	96,600

⁴⁶ Ukupni se iznosi ne podudaraju zbog zaokruživanja.

⁴⁷ Administrativna odobrena sredstva koja se financiraju iz omotnice programa. Uključuju iznose potrebne za upravljanje nepodmirenim obvezama („naslijeđe”) programa za razdoblje 2014. – 2020. kojima trenutno upravlja izvršna agencija

09 01 XX XX Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama – rashodi za administrativno upravljanje	Obveze = plaćanja	(3)	5,684	5,773	5,925	5,777	5,864	5,864	6,086	0,000	40,973
09 01 XX XX Prelazak na čistu energiju – rashodi za administrativno upravljanje ⁴⁸	Obveze = plaćanja	(3)	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	0,000	17,500
Okoliš	Obveze		439,999	449,972	465,356	486,690	514,738	550,537	592,708	0,000	3 500,000
	Plaćanja		28,588	180,394	220,668	268,516	326,153	385,927	434,707	1 655,048	3 500,000
Klimatske aktivnosti	Obveze		262,504	267,754	273,109	278,571	284,143	289,826	294,093	0,000	1 950,000
	Plaćanja		17,056	107,343	129,506	153,693	180,041	203,168	215,695	943,499	1 950,000
UKUPNA odobrena sredstva za omotnicu programa	Obveze	= 1 + 3	702,503	717,726	738,465	765,261	798,881	840,363	886,801		5 450,000
	Plaćanja	= 2 + 3	45,643	287,736	350,174	422,208	506,194	589,095	650,402	2 598,54 7	5 450,000

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	7.	„Administrativni rashodi”
---	----	---------------------------

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Nakon	UKUPN
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

⁴⁸ Administrativna odobrena sredstva koja se financiraju iz omotnice programa. Ne uključuju iznos potreban za upravljanje nepodmirenim obvezama („naslijede”) programa za razdoblje 2014. – 2020. jer su one financirane u sklopu programa Obzor 2020.

									2027.	O
Ljudski resursi ⁴⁹		17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755		212,069
Ostali administrativni rashodi		1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396		11,702
UKUPNO odobrena sredstva iz NASLOVA 7. višegodišnjeg financijskog okvira	18,078	18,078	23,191	30,234	32,222	37,110	39,784	43,151		223,771

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Nakon 2027.	UKUPNO
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA višegodišnjeg financijskog okvira	Obveze	720,580	740,917	768,699	797,483	835,991	880,148	929,952	0	5 673,771
	Plaćanja	63,721	310,927	380,408	454,431	543,304	628,879	693,553	2 598,547	5 673,771

⁴⁹ Očekuje se da će se program djelomično delegirati izvršnoj agenciji, podložno rezultatima analize troškova i koristi i povezanim odlukama koje će se donijeti. Povezana odobrena sredstva za administraciju za provedbu programa u Komisiji i izvršnoj agenciji odgovarajuće će se prilagoditi.

3.2.2. Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva

- Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna administrativna odobrena sredstva.
- Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća administrativna odobrena sredstva:

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Godine	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	UKUPNO
--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

NASLOV 7. višegodišnjeg financijskog okvira								
Ljudski resursi ⁵⁰	17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755	212,069
Ostali administrativni rashodi	1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396	11,702
Međubroj za NASLOV 7. višegodišnjeg financijskog okvira	18,078	23,191	30,234	32,222	37,110	39,784	43,151	223,771

Izvan NASLOVA 7. ⁵¹ višegodišnjeg financijskog okvira								
Ljudski resursi	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Ostali administrativni rashodi	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	155,073
Međubroj izvan NASLOVA 7. višegodišnjeg financijskog okvira	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	155,073

UKUPNO	39,761856	45,064144	52,358484	54,298484	59,374624	62,148624	65,837624	378,84384
---------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Potrebna odobrena sredstva za ljudske resurse i ostale administrativne rashode pokrit će se odobrenim sredstvima glavne uprave koja su već dodijeljena za upravljanje djelovanjem i/ili su preraspoređena unutar glavne uprave te, prema potrebi, bilo kojim dodatnim sredstvima koja se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.

⁵⁰ Tri glavne uprave ne raspolažu instaliranim kapacitetima ljudskih resursa za upravljanje predviđenim djelovanjima jer ni jedna od njih ne upravlja glavninom djelovanja u okviru Programa za razdoblje 2014. – 2020., što je eksternalizirano na izvršnu agenciju, te se predviđa dosljedno povećanje u okviru potprograma kojima upravlja Glavna uprava za okoliš (Priroda i biološka raznolikost te Kružno gospodarstvo i kvaliteta života).

⁵¹ Tehnička i/ili administrativna pomoć i rashodi za potporu provedbi programa i/ili djelovanja EU-a (prijašnje linije „BA”), neizravno istraživanje, izravno istraživanje.

3.2.2.1. Procijenjene potrebe u pogledu ljudskih resursa

- Za prijedlog/inicijativu nisu potrebni ljudski resursi.
- Za prijedlog/inicijativu potrebni su sljedeći ljudski resursi:
-

Procjenu navesti u ekvivalentima punog radnog vremena

Godine	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
• Radna mjesta prema planu radnih mjesta (dužnosnici i privremeno osoblje)							
Sjedište i predstavništva Komisije ⁵²	119	153	198	214	248	266	285
Delegacije							
Istraživanje							
• Vanjsko osoblje (u ekvivalentu punog radnog vremena: EPRV) – UO, LO, UNS, UsO i MSD⁵³							
Naslov 7.							
Financirano iz NASLOVA 7. višegodišnjeg financijskog okvira	– u sjedištima						
	– u delegacijama						
Financirano iz NASLOVA 7. višegodišnjeg financijskog okvira	– u sjedištima						
	– u delegacijama						
Istraživanje							
Ostalo (navesti)							
UKUPNO	119	153	198	214	248	266	285

Potrebe za ljudskim resursima pokrit će se osobljem glavne uprave kojemu je već povjereno upravljanje djelovanjem i/ili koje je preraspoređeno unutar glavne uprave te, prema potrebi, resursima koji se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.

Opis zadaća:

Dužnosnici i privremeno osoblje	Operativno i financijsko upravljanje svim programskim aktivnostima (bespovratna sredstva, ugovori o javnoj nabavi, nagrade itd.) Razvoj sinergija i koordinacija s drugim programima Praćenje i evaluacija

⁵² Uključuje ljudske resurse potrebne za upravljanje novim Programom plus ljudske resurse u Glavnoj upravi za okoliš koji su potrebni za upravljanje preostalim naslijeđem programa LIFE+, procijenjeni na 5 EPRV-a 2021., 4 EPRV-a 2022. i 2 EPRV-a 2023.

⁵³ UO = ugovorno osoblje; LO = lokalno osoblje; UNS = upućeni nacionalni stručnjaci; UsO = ustupljeno osoblje; MSD = mladi stručnjaci u delegacijama.

3.2.3. Doprinos trećih strana

U prijedlogu/inicijativi:

- ne predviđa se sudjelovanje trećih strana u sufinanciranju.
- predviđa se sudjelovanje trećih strana u sufinanciranju prema sljedećoj procjeni:

Odobrena sredstva u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Godine	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	UKUPNO
Navesti tijelo koje sudjeluje u financiranju								
UKUPNO sufinancirana odobrena sredstva								

3.3. Procijenjeni učinak na prihode

- Prijedlog/inicijativa nema financijski učinak na prihode.
- Prijedlog/inicijativa ima sljedeći financijski učinak:
 - na vlastita sredstva
 - na ostale prihode

navesti ako su prihodi dodijeljeni proračunskim linijama rashoda

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Proračunska prihoda: linija	Učinak prijedloga/inicijative ⁵⁴						
	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Članak							

Za namjenske prihode navesti odgovarajuće proračunske linije rashoda.

--

Ostale napomene (npr. metoda/formula za izračun učinka na prihode ili druge informacije)

--

⁵⁴

Kad je riječ o tradicionalnim vlastitim sredstvima (carine, pristojbe na šećer) navedeni iznosi moraju biti neto iznosi, to jest bruto iznosi umanjeni za 20 % na ime troškova naplate.

Bruxelles, 2018.6.1.
COM(2018) 385 final

ANNEXES 1 to 2

PRILOZI

Prijedlogu Uredbe

**o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan
snage Uredbe (EU) br. 1293/2013**

{SEC(2018) 275 final} - {SWD(2018) 292 final} - {SWD(2018) 293 final}

PRILOG I.

Tijela kojima se bespovratna sredstva mogu dodijeliti bez objavljivanja poziva na podnošenje prijedloga

1. Mreža Europske unije za primjenu i provedbu zakona o okolišu (IMPEL);
2. Europska mreža državnih odvjetnika u području okoliša (ENPE);
3. Forum sudaca Europske unije u području okoliša (EUFJE).

PRILOG II.

Pokazatelji

1. Pokazatelji ostvarenja

- 1.1. Broj projekata kojima se razvijaju, demonstriraju i promiču inovativne tehnike i pristupi
- 1.2. Broj projekata kojima se primjenjuju najbolje prakse u vezi s prirodom i biološkom raznolikošću
- 1.3. Broj projekata za razvoj, provedbu, praćenje ili primjenu relevantnog zakonodavstva i politika Unije
- 1.4. Broj projekata kojima se poboljšava upravljanje jačanjem kapaciteta javnih i privatnih subjekata i uključivanjem civilnog društva
- 1.5. Broj projekata kojima se provode
 - ključni planovi ili strategije,
 - programi djelovanja za uključivanje prirode i biološke raznolikosti.

2. Pokazatelji rezultata

- 2.1. Neto promjene u okolišu i klimi, na temelju agregiranja pokazatelja na razini projekta koji će se navesti u pozivima na podnošenje prijedloga u sklopu potprograma za
 - prirodu i biološku raznolikost,
 - kružno gospodarstvo i kvalitetu života, koji obuhvaćaju najmanje sljedeće:
 - kvalitetu zraka,
 - tlo,
 - vodu,
 - otpad,
 - ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama,
 - prelazak na čistu energiju.
- 2.2. Kumulativna ulaganja potaknuta projektima ili financijskim sredstvima kojima je omogućen pristup (u milijunima EUR)
- 2.3. Broj organizacija koje sudjeluju u projektima ili primaju bespovratna sredstva za poslovanje
- 2.4. Udio projekata koji su imali katalitički učinak nakon datuma završetka projekta